

Innst. S. nr. 181

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.meld. nr. 18 (2003-2004)

Innstilling fra energikomiteen om forsyningssikkerheten for strøm mv.

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innledning

Stortingsmeldingen om forsyningssikkerhet for strøm mv. er avgrenset til de sentrale energipolitiske problemstillingene knyttet til forsyningssikkerheten vinteren 2002-2003. Meldingen drøfter sårbarheten for svikt i nedbøren i et vannkraftdominert kraftsystem. Meldingen tar ikke opp politikken for å redusere faren for omfattende strømvavbrudd, og økonomiske hjelpe-tiltak som følge av høye strømpriser er ikke et tema i meldingen.

Det er i meldingen gitt en teknisk beskrivelse av kraftsituasjonen i 2002-2003. Utviklingen i tilsig, magasin-fylling, kraftproduksjon, kraftflyt og el-forbruk i Norden og Norge er beskrevet. Det blir i hovedsak fokusert på tolv månedersperioden juli 2002 - juni 2003.

I en egen del av meldingen gis det en redegjørelse for ulike forhold knyttet til opprustning av overføringsnettet for å redusere overføringstapet, jf. stortingsvedtak nr. 552 (2002-2003).

Tiltak for en mer robust kraftforsyning

Regjeringens politikk for å bedre forsyningssikkerheten tar utgangspunkt i hovedlinjene i energipolitikken, som er trukket opp gjennom energimeldingen, jf. St.meld. nr. 29 (1998-1999). Regjeringens energipolitikk skal fremme verdiskapning og er basert på målet om en bærekraftig utvikling. Energien skal framskaffes på en effektiv og miljøvennlig måte, og energiforsyningen skal være sikker.

Regjeringen mener det er nødvendig med en ytterligere økning av innsatsen og legger opp til å imøtekomme framtidens krav til energiforsyningen med økt innsats over et bredt felt. Det er den samlede innsatsen som vil gjøre energiforsyningen bedre rustet i år med svikt i vannkraftproduksjonen.

Regjeringen legger i meldingen fram en tipunkts liste med tiltak for å redusere sårbarheten for svikt i nedbøren, og det er lagt vekt på å styrke forbrukernes stilling i kraftmarkedet.

Regjeringen ønsker å:

1. Styrke innsatsen for miljøvennlig omlegging av energibruk og -produksjon. Det vil blant annet bli lagt opp til en ny ordning for å stimulere til investeringer i infrastruktur for fjernvarme.
2. Forbedre reguleringer og plantiltak i energiomleggingen, bl.a. er det foreslått en strategi for utbygging av vannbåren varme. Det foreslås tiltak som vil bidra til mer fleksible oppvarmingssystemer.
3. Styrke grunnlaget for mer vannkraftproduksjon. Regjeringen vil øke innsatsen for å modernisere og oppruste vannkraftanleggene, og i tillegg prioritere å få bygd ut et betydelig antall mikro-, mini- og småkraftverk.
4. Arbeide for å etablere et felles norsk-svensk marked for grønne sertifikater for elektrisitetsproduksjon - med oppstart av et felles marked fra 1. januar 2006.
5. Øke bruken av naturgass innenlands på en miljøvennlig måte, bl.a. økt bruk av naturgass og satsing på gasskraftverk med CO₂-håndtering.
6. Fremme et styrket og mer forpliktende nordisk el-samarbeid, og legge til rette for godkjenning av organiseringen av nye overføringsforbindelser til utlandet.
7. Sikre en fortsatt effektiv konkurranse i kraftmarkedet, slik at prisøkninger ikke blir høyere enn nødvendig og forbrukernes interesser blir ivaretatt. Regjeringen vil bl.a. legge til rette for et effektivt kraftmarked i Norge og Norden.

8. Klargjøre ansvaret til rasjoneringsmyndigheten og den systemansvarlige i svært anstrengte kraftsituasjoner.
9. Legge til rette for økt forbrukerfleksibilitet gjennom nye kontraktsformer, toveiskommunikasjon og hyppigere avlesning og fakturering i en anstrengt kraftsituasjon.
10. Bedre forbrukernes stilling gjennom å redusere tiden ved skifte av strømleverandør, regulere ventetariffene, bedre fakturerings- og avregningsrutinene, klargjøre ulike myndigheters ansvarsområde og bedre informasjonen om kraftmarkedet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget våren 2004 med forslag til hvordan man skal øke bruken av gass innenlands på en miljøvennlig måte. Det vises i meldingen til at Innovasjonsselskapet i Grenland vil få i oppdrag å etablere et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive fram miljøvennlig bruk av gass til energiformål, inkludert CO₂-håndtering. Det vil også bli vurdert en eventuell utvidelse av selskapets virksomhet til å omfatte bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. Selskapet vil bli etablert i løpet av 2004.

Regjeringen tar sikte på snarest mulig å etablere en støtteordning for bygging av pilotanlegg for gasskraftverk med CO₂-håndtering. Regjeringen vil fremme en sak om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004.

Regjeringen vil heve ambisjonsnivået i energiomleggingen. For 2004 økes Energifondets inntekter med 95 mill. kroner til 565 mill. kroner. En økning av de finansielle rammene vil gi grunnlag for å sette høyere mål for energiomleggingen. Departementet og Enova har startet forhandlinger om resultatmålene i avtalen. Enovas erfaringer og innsats så langt vil bli vektlagt i forhandlingene. Departementet viser for øvrig til at det vil bli foretatt en helhetlig evaluering av Energifondet og Enova i 2006. I den forbindelse vil organiseringen og styringen bli vurdert i tillegg til selve måloppnåelsen.

Forutsetninger for en sikker energiforsyning

Det er i meldingen gitt en gjennomgang av sentrale sider ved utviklingen i kraftforsyningen i de nordiske landene i de senere årene. Gjennom det felles nordiske markedet fordeles en svikt i vannkraftproduksjonen på et større marked, og en kan dra nytte av den fleksibiliteten som en har i dette markedet. Det nordiske kraftmarkedet er derfor viktig for forsynings sikkerheten i Norge.

Sårbarheten for svikt i nedbøren er blitt større i det nordiske kraftmarkedet med årene, og kapasitetsutnyttelsen av produksjonsapparatet i Norden er blitt vesentlig høyere enn tidligere. Det samme gjelder utnyttelsen av det sentrale overføringsnettet.

Departementet viser til den betydelige risiko for at evnen til å mestre en svikt i elektrisitetsproduksjonen vil bli dårligere i de nærmeste årene. De prosjektene i kraftsektoren som vil bli fullført i årene fremover vil gi

relativt beskjedne vekst i produksjonskapasiteten, og det må regnes med fortsatt vekst i forbruket.

Norge har et høyt elektrisitetsforbruk pr. innbygger sammenlignet med de andre nordiske landene, og vi har en stor kraftintensiv industri. I tillegg blir elektrisitet benyttet i langt større grad til oppvarming i Norge enn i andre land. Vannkraftens dominerende rolle gjør at norsk elektrisitetsproduksjon varierer mer enn produksjonen i de andre landene.

Norsk energiforsyning er blitt mer sårbar for svikt i nedbøren enn tidligere, som må ses i sammenheng med at Norge tidligere hadde et overskudd på kraft. Det er fare for at evnen til å mestre svikt i nedbøren vil bli videre svekket i de nærmeste årene framover. NVE anslår at det fram til 2006 bare kan regnes med en samlet vekst i produksjonskapasiteten fra vann- og vindkraftproduksjonen på 2-3 TWh. Samtidig synes det grunn til å regne med fortsatt vekst i forbruket av elektrisitet i de nærmeste årene.

Vurdering av kraftsituasjonen 2002-2003

Departementet viser til at en i ettertid kan stille spørsmålet om vurderingen av kraftsituasjonen gjennom vinteren 2002-2003 var tilfredsstillende, fordi det viste seg å være nok vann i magasinene til å unngå en kritisk situasjon.

Meldingen gir en vurdering av den samlede tilpasningen vinteren 2002-2003. Det skjedde store tilpasninger i det nordiske markedet, noe som bidro til å redusere konsekvensene av nedbørssvikten. Denne tilpasningen skjedde uten inngrep fra myndighetene rettet mot den aktuelle situasjonen.

Departementet viser til at de analysene som er laget til denne meldingen ikke tyder på at det var noen alvorlig svikt i kraftmarkedet og magasindisponeringen sist vinter. De mer prinsipielle vurderingene gir ikke grunnlag for å peke på noen svakheter for den samfunnsøkonomiske utnyttelsen av vannmagasinene ved at det enkelte kraftselskap legger opp produksjonsplanene ut fra hensynet til sin egen verdiskaping.

Prisene på elektrisitet vinteren 2002-2003 ble svært høye. I slutten av 2002 og i starten av 2003 var prisen til tider langt høyere enn kostnadene ved å produsere for de fleste termiske kraftverkene. Prisoppgangen som fant sted kan også gjenspeile en forventning om at en fortsatt ugunstig værutvikling ville medføre behov for store forbruksreduksjoner frem til vårmeltingen. Ulike aktører i kraftmarkedet har imidlertid hatt varierende vurderinger av faren for en anstrengt situasjon i løpet av perioden. Som følge av usikkerheten om de markedsmessige forholdene, var det i enkelte perioder store variasjoner i prisen fra dag til dag.

Strømutgiftene utgjør en merkbar del av husholdningens samlede utgifter og er en viktig innsatsfaktor i store deler av næringslivet. Den vanligste kraftforsyningskontrakten blant husholdninger er kontrakt med variabel pris, men også deler av tjenesteytende næringer og industrien har variable kontraktspriser. Dette innebærer at disse forbrukerne vil være eksponert for sterke svingninger i kraftprisen, slik en opp-

levde vinteren 2002-2003. Som følge av perioden med tilsigssvikt 2002-2003 er det beregnet at disponibel realinntekt for Norge samlet sett reduseres med 6,6 mrd. kroner i 2000-kroner sammenliknet med en normal situasjon.

Tilsigssvikten satte det nordiske kraftmarkedet på en hard prøve. Et velfungerende kraftmarked bidro til at Norge kom ut av vinteren 2002-2003 uten svikt i kraftforsyningen. Kraftsystemet greide derfor oppdekningen etter en usedvanlig tørr høst.

Departementet viser til at prisutslagene som følge av kraftsituasjonen sist vinter var svært sterke, og prisøkningen fikk konsekvenser på flere områder. Spesielt ble husholdningene hardt rammet fordi de i større grad enn næringsliv og industri har kontrakter med variabel pris.

Investeringsnivået i elektrisitetsproduksjonen har vært lavt i de senere årene. Etter departementets vurdering vil prisutviklingen bety mye for omfanget av nye investeringer i produksjon og forbruk. I tillegg må det stimuleres til miljøvennlige investeringer gjennom energipolitikken.

Departementet viser til at en større utbygging av ny kapasitet og en omlegging av energibruken vil bidra til å redusere sårbarheten i kraftforsyningen. Det norske kraftsystemet vil imidlertid i lang tid fremover være dominert av vannkraft. Det betyr at det er nødvendig å få i stand tiltak som er rettet direkte mot å lette svært anstrengte kraftsituasjoner.

Regjeringens strategi for å redusere sårbarheten for svikt i nedbøren

Regjeringen har som mål å sikre at det er tilstrekkelig elektrisitet i markedet til akseptable priser. Dette innebærer at hensynet til forsyningssikkerheten må vektlegges sterkere enn tidligere, og Regjeringen vil prioritere dette arbeidet.

Regjeringen baserer sin energistrategi på at det er et velfungerende kraftmarked og at det er krafthandel mellom landene. For å bedre forsyningssikkerheten mener Regjeringen det er viktig å arbeide videre for å bedre effektiviteten og fleksibiliteten i kraftmarkedet.

Kraftutvekslingen i det nordiske kraftmarkedet er viktig for en effektiv bruk av våre samlede ressurser. Regjeringen mener det er viktig med ytterligere forsterking av samarbeidet med de andre nordiske landene om energispørsmål for å få til hensiktsmessige løsninger om utformingen av reguleringene, utøvingen av systemansvaret og investeringene i overføringsnett, samt å få til en felles innsats for å øke produksjonskapasiteten.

Sårbarheten for tørrår gjelder hele det nordiske kraftmarkedet, men i Norge vil konsekvensene av tørrår være mest alvorlige. Dette skyldes særlig at elektrisiteten har en langt mer dominerende rolle i energiforsyningen enn i andre land, og norsk energiforsyning er helt avhengig av vannkraften.

Regjeringen vil satse sterkere på en miljøvennlig energiomlegging. Tilgangen på fornybare energikilder byr på mange muligheter til omlegging av energiproduksjon og -forbruk. Høyere elektrisitetspriser enn det

som har vært vanlig i de senere årene vil støtte opp under en slik omlegging av energibruk og -produksjon.

Omfattende ny miljøvennlig kraftproduksjon vil også bidra til at det blir frigjort kapasitet i overføringsforbindelsene som kan benyttes ved svikt i tilsiget, og både miljømessige og økonomiske hensyn taler mot å basere den langsiktige kraftbalansen på stadig økende import.

Tiltak for å mestre svært anstrengte situasjoner

Regjeringen legger vekt på at faren for rasjoneringsinngrep for å mestre anstrengte kraftsituasjoner skal være redusert til et absolutt minimum, og en sikrer derfor muligheten til å supplere markedet med ekstra sikkerhet i slike situasjoner. Sikkerhetssystemet må bestå av både organisatoriske og operasjonelle virkemidler, og ansvarsforholdene må være klare. Et slikt system vil inngå som en del av infrastrukturen for energiforsyningen.

Det vil ikke være samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta i bruk tiltak som fjerner enhver risiko for at rasjoneringsinngrep fra myndighetene blir nødvendig. Skulle imidlertid en rasjonerings situasjon oppstå, må den håndteres på en tilfredsstillende måte. Det vil heller ikke være samfunnsøkonomisk lønnsomt å sikre seg fullstendig mot svært anstrengte kraftsituasjoner. I slike situasjoner vil man kunne oppleve betydelige prisvariasjoner som følge av at aktørene tilpasser produksjon og forbruk til de aktuelle tilsene.

Departementet viser til at NVE er rasjoneringsmyndighet i Norge. Rasjonering kan iverksettes når det på grunn av ekstraordinære forhold er knapphet på elektrisk energi, og det ut fra allmenne hensyn er påkrevd for å sikre at energien blir best mulig utnyttet. Statnett SF er det systemansvarlige nettselskapet i Norge. Foretaket er pålagt å sikre momentan balanse mellom produksjon og forbruk til enhver tid, og foreta nettinvesteringer i det sentrale overføringsnettet når dette er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

For å ha mulighet til å supplere markedet med ekstra sikkerhet i en svært anstrengt situasjon, er det viktig at Statnett har ansvaret for løpende å vurdere og gjennomføre andre nødvendige tiltak enn nettinvesteringer. Slike tiltak skal være rettet mot svært anstrengte kraftsituasjoner og må vurderes på lik linje med nettinvesteringer. Samfunnsøkonomiske kriterier skal benyttes.

Utformingen av virkemidlene skal skje i nær kontakt med energimyndighetene, og forslag til tiltak skal forelegges NVE for godkjenning. Kostnadene for den systemansvarliges virkemidler skal dekkes innenfor sentralnettets inntektsramme.

Departementet viser til at ulike former for reservekapasitet i det norske kraftsystemet og energiopsjoner har vært diskutert som mulige nye virkemidler for å håndtere svært anstrengte kraftsituasjoner. Etablering av produksjonsreserver vil bidra til økt sikkerhet i det norske kraftsystemet ved å redusere risikoen for rasjoneringsinngrep fra myndighetene. Slike reserver skal kun være tilgjengelig for den systemansvarlige i en svært anstrengt kraftsituasjon, og vil på denne måten være

utenfor det ordinære markedet. Reserveene vil derfor i de aller fleste år ikke tas i bruk. Nødvendige og gjennomførbare tillatelser og konsesjoner etter blant annet energi- og forurensningsloven, er en forutsetning for at slik reservekapasitet skal kunne være tilgjengelig for systemansvarlig, og må omsøkes av den systemansvarlige på ordinær måte. Det er viktig at en ordning for reservekapasitet utformes i samsvar med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Det er departementets vurdering at bruk av mobil eller fast reservekapasitet for kraftproduksjon vil kunne være et hensiktsmessig virkemiddel i en svært anstrengt kraftsituasjon. Den mest aktuelle reservekapasiteten er gasturbiner. Disse kan være eid eller leid av den systemansvarlige. Faste turbiner gir mer sikkerhet for at anleggene vil bidra til en bedret kraftsituasjon straks det er behov for det, enn anlegg som må leies inn i en kritisk situasjon.

Departementet mener tiltak om energiopsjoner er uaktuelt for inneværende vinterseong. Imidlertid er det for tidlig å trekke endelig konklusjon om opsjoner er et tiltak som kan oppfylle kravene til en slik ordning.

Det vises i meldingen til at rasjoneringstiltak vil kunne bli innført gradvis og med varierende grad av markedskonsekvenser. Opptrapping av tiltak vil skje både med hensyn til geografisk område og de energivolumer som rasjoneringen omfatter. Så langt som mulig vil gjeldende markedsløsninger bli videreført også under rasjonering, men i sin mest omfattende form vil hele markedet kunne bli ekskludert. NVE er pålagt å sørge for at det til enhver tid er utarbeidet planer og prosedyrer for sikker og effektiv varsling og rapportering om iverksettelse, gjennomføring og opphør av rasjonering.

Kontrakter, betalingsmåter og måling er sentralt for hvordan alle grupper av forbrukere reagerer på anstrengte kraftsituasjoner. Forbrukerne viser økt interesse for omlegging av sitt el-forbruk og for å redusere energikostnadene. Det skal legges til rette for at forbrukerne i større grad skal ha et reelt valg mellom ulike energikilder. Departementet øker derfor innsatsen for å få til mer hensiktsmessige kontrakter, bedre regelverk og bruk av ny teknologi for å fremme økt fleksibilitet hos forbrukerne.

Departementet ønsker å bidra til å få utviklet nye kontraktstyper blant annet for husholdningskunder. Særlig interessant er kontrakter som kan være et alternativ til dagens fastpriskontrakter, som samtidig kan være gunstige i forhold til å opprettholde fleksibiliteten i forbruket og motivasjonen til sparing hos den enkelte.

Toveiskommunikasjon er lite utbredt i Norge, men flere nettselskaper og andre arbeider med å øke bruken av toveiskommunikasjon, blant annet som følge av NVEs arbeid på dette feltet. Departementet ønsker at toveiskommunikasjon skal tas i bruk i kraftmarkedet, og vil bruke EBLs pågående prosjekt til å fremskaffe kunnskap om hvordan dette best bør gjennomføres for blant annet å unngå feilinvesteringer.

Departementet går inn for at det i en anstrengt kraftsituasjon kan foretas måleravlesninger og faktureres oftere enn i dag, for eksempel månedlig. Pålegget vil

kunne omfatte både kjøp av elektrisk energi og nettlestener for alle kunder.

Melingen omtaler virkemidler som kan bidra til å bedre forbrukernes stilling i en anstrengt kraftsituasjon. Det tar i dag 3 uker fra den første påfølgende mandag å skifte kraftleverandør. Departementet mener fristen bør reduseres til 2 uker. NVE arbeider nå videre med spørsmålet med sikte på å innføre tiltaket.

Departementet går inn for at myndighetene skal fastsette rammer for hvordan prisfastsettelsen skal være for leveringspliktige kraftleveranser (ventetariffrer).

I dag kan nettselskapet tilby fellesfakturerer overfor kraftleverandørene. Tilbudet må gjelde alle eller ingen, fordi nettselskapene skal opptre nøytralt. I praksis er det kraftleverandører med eiermessig tilknytning til nettselskapet som har fellesfakturerer. Departementet har bedt NVE utrede nærmere et pålegg om felles fakturerer uavhengig av hvilken kraftleverandør kunden har.

Departementet har gått inn for at NVE skal ta initiativ til at det utarbeides en oversikt over hvilke oppgaver som ligger under de ulike myndighetenes/organenes ansvars- og myndighetsområder og hvilke regelverk som kan komme til anvendelse. Oversikten over reglene bør samles i et felles oppslagsverk slik at det blir lettere for forbrukerne å orientere seg om sine rettigheter. For øvrig skal NVE gjøre generell informasjon vedrørende kraftmarkedet tilgjengelig for allmennheten.

Nærmere om vilkår for investeringer i vannkraftproduksjon

Det nåværende kraftskattesystemet for vannkraftproduksjon ble innført fra og med inntektsåret 1997.

Utover skattekostnader er kraftselskapene pålagt konsesjonsbaserte ordninger som konsesjonsavgifter og levering av konsesjonskraft. De konsesjonsbaserte ordningene tilgodeser vertskommunene med inntekter fra vannkraftproduksjonen, delvis som en kompensasjon for naturinngrep og delvis fordi det har vært ønskelig at vertskommunene skal ha en andel av verdiskapingen i kommunen. De særskilte kraftskattereglene og de konsesjonsbaserte ordningene bidrar i tillegg til at en stor del av grunnrenten tilfaller det offentlige.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2004 la Regjeringen frem flere forslag til endringer i kraftskattereglene for å legge bedre til rette for prosjekter som er samfunnsøkonomisk lønnsomme. For 2005-budsjettet varsler Regjeringen at den vil vurdere endringer i grunnrenteskatten for at den skal virke mer nøytralt i forhold til investeringsbeslutninger.

Vanndisponering og grunnrenteskatt

I beregningsgrunnlaget for grunnrenteskatten fastsettes bruttoinntekten for året hovedsakelig ved å multiplisere spotpris og faktisk produksjon time for time. Bruk av spotmarkedspriser innebærer at grunnrenteskatten virker nøytralt i forhold til produsentenes vanndisponeringer. I tillegg er det både prinsipielle og

administrative årsaker til at grunnrenteskatten beregnes slik.

I meldingen omtales et forslag om å innføre en maksimalpris ved beregning av grunnrenteinntekten i unn-takssituasjoner for å gi produsentene insentiv til å utsette produksjonen, slik at noe vannbeholdning spares og knapphetssituasjoner motvirkes. Departementet anser imidlertid dette som et lite treffsikkert virkemiddel.

En vurdering av forslaget om å regulere vannmagasinene

Det vises i meldingen til at det i Dokument nr. 8:15 (2002-2003) ble reist krav om at myndighetene burde innføre krav til vannmagasinene for å regulere mulighetene for eksport med tanke på å sikre nok ressurser i forhold til svikt i nedbøren. Etter departementets syn vil et slikt tiltak bli meget kostbart, med et betydelig tap av produksjon av fornybar vannkraft. Det er også usikkert om det rettslige grunnlaget for et slikt tiltak. Departementet legger derfor ikke fram forslag om å vurdere slike tiltak ytterligere.

Opprustning av nettet for å redusere energitapet

Det vises i meldingen til Stortingets vedtak nr. 552 (2002-2003) om å lage en plan for opprustning av overføringsnettet med sikte på å redusere energitapene, og det redegjøres for ulike forhold knyttet til nettap, hvordan kraftnettet er organisert, hvilke virkemidler og regulering som myndighetene benytter, samt målsetninger i forhold til overføringsnettet for kraft.

Departementet anser ikke energitapene i det norske kraftnettet som unødvendig høye. Energilovens system knyttet til planlegging og realisering av investeringer i kraftnett og andre elektriske anlegg er etter departementets vurdering hensiktsmessig. Krav om kraftsystemutredninger og lokale energiutredninger, NVEs behandling av konsesjonssøknader for elektriske anlegg, nettselskapenes økonomiske insentiver gjennom inntektsrammereguleringen, samt krav om at nettleien skal reflektere tapet i overføringsnettet, legger etter departementets oppfatning til rette for en samfunnmessig rasjonell utvikling av overføringsnettet. Departementet legger til grunn at en gjennom dette tar hensyn til energitapet på en tilfredsstillende måte. Videre vises det til at Statnett SF skal gjennomføre sine investeringer etter samfunnsøkonomiske prinsipper. Det er imidlertid fra myndighetenes side viktig å følge nøye med i utviklingen både av investeringer, nettap og leveringskvalitet i årene som kommer, for å sikre en samfunnmessig rasjonell utvikling av kraftsystemet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Mette Gundersen og Knut Werner Hansen, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaks-

dal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at Regjeringen i St.meld. nr. 18 (2003-2004) Om forsyningssikkerheten for strøm mv. skriver at elektrisitetsforsyningen har blitt mer sårbar for svikt i nedbøren, og at det er betydelig risiko for at evnen til å mestre en svikt i elektrisitetsproduksjonen vil bli dårligere de nærmeste årene.

Komiteens flertall medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg videre at overføringssystemets evne til å motvirke en svikt i tilsiget gjennom import har blitt betydelig svekket.

Flertallet mener derfor at det er behov for å gjøre betydelige grep for å bedre den innenlandske kraftforsyningen, og at Norge må ha som mål minst å være selvforsynt med kraft i et normalår. I tillegg må vi gjøre oss mindre sårbare i tørrår for å unngå rasjonerings og høye strømpriser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det er et mål for Regjeringen å sikre at det er tilstrekkelig elektrisitet i markedet til akseptable priser.

Disse medlemmer viser til Regjeringens 10-punktsliste for en mer robust energiforsyning som er omtalt i St.meld. nr. 18 (2003-2004) for å nå dette målet.

Disse medlemmer viser til at mens Norge tidligere var en netto eksportør av elektrisk kraft, er vi i dag er netto importør av elektrisk kraft selv i år med normal nedbør. Dette skyldes at energiforbruket i Norge har økt jevnt gjennom det siste tiår, mens det ikke har vært tilsvarende økning i produksjonskapasiteten. Dette har skjedd under skiftende regjeringer. Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen har gitt flere konsesjoner til vannkraftutbygging enn det ble gitt til sammen under alle regjeringene på 1990-tallet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser til at de konsekvensene til vannkraftutbygginger Regjeringen har gitt, har hatt støtte av et flertall i Stortinget og er prosjekter som har vært planlagt i lang tid. For Sauda-utbyggingen kunne Regjeringen ha fått flertall i Stortinget for en betydelig større utbygging dersom den hadde villet det.

Disse medlemmer viser til den jevne økning man har hatt i strømforbruket de senere år uten at det har vært en tilsvarende økning i strømproduksjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at økningen i strømforbruket har skjedd til tross for utallige advarsler fra Fremskrittspartiet om at det ville gå galt uten en betydelig økning i produksjonen. Tilsvarende advarsel er også kommet fra bl.a. NVE, EBL og Statnett uten at dette har hjulpet. Flere regjeringer og stortingsflertall har ignorert alle

advarsler, og i stedet aktivt grepet inn og hindret økning i kraftproduksjonen. Denne type "energipolitikk", som disse medlemmer på det sterkeste tar avstand fra, har svekket den norske forsyningssikkerheten og drevet strømprisen oppover.

Når dagens Regjering kan vise til at deres marginale bidrag til energiforsyningen er større enn på 1990-tallet, så illustrerer det mer handlingslammelsen som inntraff på 1990-tallet enn at dagens regjering er særlig handlekraftig.

Disse medlemmer mener at man må legge forholdene til rette for ytterligere vannkraftutbygging der dette ikke har alvorlige konsekvenser for naturen, i tillegg til opprusting og utvidelser av eksisterende anlegg. Forholdene må også legges bedre til rette for mini-, mikro- og småkraftverk, da det også her ligger et betydelig potensiale.

Disse medlemmer vil i tillegg ta til orde for kraftproduksjon basert på gass, og mener dette må være det viktigste bidrag til produksjonsøkning og forsyningssikkerhet i tiden fremover, i tillegg til vannkraften. Dette ble for øvrig bekreftet i foredrag fra Statkrafts direktør Bård Mikkelsen på EBLs årskonferanse der han slo fast at det eneste som monner i den sammenheng er gasskraft. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Dokument nr. 8:62 (2003-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg og Per Sandberg om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge med samme krav til CO₂-håndtering, som i EU.

Disse medlemmer mener at man i tillegg til økning i kraftproduksjonen også må forbedre kraftutvekslingsmekanismene mot utlandet, og sørge for at Statnett som systemansvarlig sikres de nødvendige virkemidler for å sikre kraftforsyningen. Det vises for øvrig til Dokument nr. 8:69 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å tydeliggjøre myndighetsansvaret for kraftforsyningen samt sikre virkemidler til å unngå rasjonering.

Disse medlemmer er generelt skuffet over meldingen som er en blanding av målsetninger og ønskedrømmer om hvordan dette skal oppnås. Disse medlemmer mener Regjeringens 10-punkts plan er mangelfull, og det meste er "gammelt nytt". I så måte oppfatter disse medlemmer meldingen som et godt tegn på at Regjeringen ikke har foretatt noen kritiske endringer av den allerede etablerte "energipolitikken", til tross for den såkalte strømpriskrisen i 2003.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det i forbindelse med strømkrisa vinteren 2002-2003 igjen ble stor fokus på forsyningssikkerhet. Men denne grunnleggende analysen mangler i Regjeringens stortingsmelding om forsyningssikkerheten, og gjør at den er altfor avgrenset og mangler analyse og brede nok tiltak for å besvare de sentrale energipolitiske problemstillingene knyttet til vinteren 2002-2003.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er svært skuffet over at meldingen ikke tar opp følgende tema som er naturlige, gitt historikken til norsk energiforvaltning:

- økonomiske hjelpetiltak som følge av høye strømpriser
- virkningene av energiloven med hensyn på ressursforvaltning, forbrukere og miljø
- el-avgiften som forbruksregulerende og energipolitisk virkemiddel
- overtapping på grunn av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet
- forsyningssikkerhet med hensyn på linjebrudd
- ny politikk for energiomlegging og effektivisering
- bruken av flerårsmagasiner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at forsyningssikkerheten i det norske el-kraftsystemet må forstås og forbedres med utgangspunkt i at ved innføringen av energiloven ble mye av den politiske styringen med energimarkedet endret. I Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 53, sa departementet:

"I et markedsbasert omsetningssystem for kraft er det unødvendig med en oppdeckningsplikt for regulering av kraftanskaffelse. Nødvendig oppdekning vil følge av energiverkenes forretningsmessige ansvar overfor kundene."

Disse medlemmer viser til at det på 1980- og 90-tallet var kraftoverskudd, slik at tanken på energimangel og sikring i tørrår ikke var så aktuell som i dag. Kraftoverskuddet eksisterte på grunn av en historisk overutbygging og var samfunnsøkonomisk svært kostbart og miljømessig kritikkverdig. Dereguleringen førte til at det ble slutt på overkapasiteten i det norske kraftsystemet og at det ble færre nye kraftutbygginger. Men energiloven la ikke til rette for tiltak for å redusere økningen i kraftforbruket i Norge og for å øke fleksibiliteten i energisystemet, slik at det kunne bli robust uten å måtte ha et stort kraftoverskudd. Dette har vært en fundamental feil ved norsk energipolitikk siden 1990. Disse medlemmer mener derfor at hensynet til langsiktig forsyningssikkerhet kom i bakleksa da kraftbransjen ble deregulert.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av forsyningssikkerheten i det norske kraftsystemet i sin helhet, fra produksjon til sluttbruker. Denne vurderingen skal inneholde evalueringer av følgende tema:

- økonomiske hjelpetiltak som følge av høye strømpriser
- virkningene av energiloven med hensyn til ressursforvaltning, forbrukere og miljø
- el-avgiften som forbruksregulerende og energipolitisk virkemiddel

- overtapping på grunn av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet
- forsyningssikkerhet med hensyn på linjebrudd
- ny politikk for energiomlegging og effektivisering
- bruken av flerårsmagasiner."

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti på denne bakgrunn har utarbeidet en rekke dokumenter som analyserer og fremmer tiltak for å bedre forsyningssikkerheten i det norske kraftmarkedet. Dette innebærer en ny energipolitikk for Norge hvor målet er en energibalanse med naturen.

Disse medlemmer mener det er en mer helhetlig tilnærming ikke å snakke om Norges kraftbalanse, men om energibalanse. Forskjellen er at hvis man snakker om kraftbalanse, så er det lett å overse at de viktigste tiltakene i Norge handler om å bli bedre til å bruke riktig type energi til formålet, at vi må skaffe oss flere energibein å stå på, og at vi må utnytte det store potensialet for fornybar energi i Norge. Det vil gi økt fleksibilitet, mindre prissvingninger på strøm og mindre press på overføringskapasitet og nye utbygginger. For eksempel mener disse medlemmer det er viktig å gjenerobre styringa med strømmarkedet og inkludere miljøformål i energiloven. Den må revideres for å legge til rette for at folk og bedrifter velger enøk og fornybare energiformer. Rammebetingelsene må bli slik at vannbåren varme og ny fornybar energi gir en bærekraftig energibruk og lønnsomme arbeidsplasser.

Disse medlemmer er i tillegg overbevist om at en slik helhetlig energiomlegging vil være lønnsom og bidra til et bærekraftig energisystem i tråd med våre internasjonale klimaforpliktelser.

Forutsetninger for en sikker strømforsyning

Komiteen viser til at Norge er en energinasjon og et land som fra naturens side er rikt på naturressurser.

Komiteen viser til at så godt som all norsk kraftproduksjon og om lag halvparten av nordisk kraftproduksjon er basert på vannkraft.

Komiteen viser til at dette gjør hele den nordiske kraftforsyningen sårbar når det er lite nedbør.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i Norden vinteren 2002/2003, i tillegg til økt import fra Russland, Tyskland og Polen, ble startet opp blant annet flere kullkraftverk og oljekondenskraftverk for å kompensere for svikt i vannkraftproduksjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at i tillegg til at dette miljømessig er en svært dårlig løsning, fastsettes prisen i markedet ut fra produksjonskostnadene i slike kraftverk. Dette bidro derfor til at strømprisene i det nordiske markedet økte betydelig vinteren 2002/2003.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at den økte importen og utnyttelsen av produksjonskapasitet i Norden

bidro til lavere strømpriser i det nordiske markedet enn vi ellers ville ha hatt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Norge minst må være selvforsynt med elektrisk kraft i et normalår, og bli mindre sårbare i år med mindre nedbør slik at vi unngår rasjonerings og så høye strømpriser som oppsto vinteren 2002-2003.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at den norske produksjonen av kraft i et normalår er på om lag 119 TWh, importen er på 5-7 TWh. Dette tilsvarer et strømforbruk i Norge på om lag 125 TWh i et normalår. Dette flertallet viser til økningen i strømforbruket i Norge med om lag 1,2 pst. pr. år i perioden 1992-2002. Økningen i produksjonen har vært betydelig mindre. Dette har gjort oss avhengig av å importere kraft i normal- og i tørrår. Men også i Norden for øvrig har forbruket økt betydelig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser også til at strømforbruket i Norge fra februar 2003 til 2004 har økt med 8,8 pst. Disse medlemmer mener at, på tross av forbruksreduserende tiltak som må settes i verk, vil strømforbruket øke i årene fremover. Disse medlemmer har merket seg at selv om Regjeringen i St.meld. nr. 18 (2003-2004) forventer vekst i forbruket, har den ikke prognoser over hvordan utviklingen i kraftforbruket vil utvikle seg fremover, og at den heller ikke på spørsmål fra disse medlemmer har lagt frem slik en slik prognose. Disse medlemmer mener det er uheldig at Regjeringen ikke har kunnet legge frem slike prognoser, da slike er en viktig forutsetning for å legge premissene for en robust og sikker kraftforsyning. Disse medlemmer må derfor vise til fremskrivninger gjort av andre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at NVE estimerer kraftforbruket i 2015 til om lag 142 TWh. I NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020, viser alle de fire ulike fremskrivingene vekst i kraft i forbruket. NordEl stipulerer det norske underskuddet i et normalår til om lag 10 TWh i 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil igjen påpeke den politiske handlingslamelse som har medført at forholdet mellom tilbud og etterspørsel på kraft blir forverret for hvert år, og at dette medfører at vi må hente inn store kraftmengder fra andre land, kraft som ofte er produsert i sterkt forurensende kullkraft- eller kjernekraftverk. Regjeringens "tiltak" i stortingsmeldingen vil ikke på noen måte løse disse utfordringer, og disse medlemmer mener det må helt andre og langt mer offensive tiltak for å sikre kraftbalanse, effekt og forsyning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at en forutsetning for sikker strømforsyning er at forbruket ikke øker mer enn det produksjonssystemet kan ta unna. Det er rimelig å forvente at det innenlandske forbruket vil fortsette å øke, dersom det ikke satses sterkere på energisparing og energiomlegging enn det Regjeringa legger opp til.

Disse medlemmer vil vise til at Norge til nå statistisk sett ikke har et underskudd på kraft i et år med normal nedbør. Norge eksporterer i gjennomsnitt mer strøm enn vi kjøper fra utlandet. Eksempelvis hadde Norge i 2002 en nettoeksport på 9,7 TWh.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er enig med Regjeringen i at det er grunn til å regne med fortsatt vekst i forbruket av elektrisitet de nærmeste årene. Veksten i inntekter og forbruk, utviklingen i den kraftforedlende industrien, prisutvikling på strøm, nye petroleumsanlegg på land, og om vi får utviklet teknologi for å levere strøm fra land til plattformer på sokkelen og eventuell elektrifisering av norsk kontinental-sokkel, vil være viktige faktorer.

Komiteen mener at Stortinget og Regjeringen må ta høyde for at vi klarer å opprettholde aktiviteten i den kraftforedlende industrien, og ikke satse på at kraftbalansen blir bedret av at det vil bli nedlegginger i denne industrien.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener i tillegg at hvor mange tiltak som kan settes inn for å dempe veksten i forbruket, vil være avgjørende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at norsk kraftforedlende industri er helt i verdenstoppen både med hensyn til miljø og energieffektivitet. Det er avgjørende at denne type industri får rammevilkår som gjør den i stand til å konkurrere i et internasjonalt marked. Tilgang på kraft til konkurransedyktige priser er i tillegg til harmoniserte rammebetingelser med de land vi konkurrerer med, de viktigste virkemidler for å få dette til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet tar på det sterkeste avstand fra forsøk på utfasing av denne type industri, for å frigjøre kraft til alminnelig forsyning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til at økt satsing på energisparing og energiomlegging, samt en omlegging av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet vil kunne redusere norske privatforbrukeres sårbarhet overfor prissvingninger på kraftbørsen. I tillegg vil en slik endring av strukturen i forbrukermarkedet kunne føre til at norske produsenters magasintap-

ping tar større hensyn til forsyningsikkerhet og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Disse medlemmer viser for øvrig til forslag fremmet i Dokument nr. 8:65 (2003-2004).

Kraftsituasjonen 2002-2003

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg Regjeringens beskrivelse og vurdering av situasjonen 2002-2003, som viser at kraftforsyningen i Norge og Norden ikke er tilfredsstillende, og at den nordiske kraftforsyningen er svært sårbar for svikt i nedbøren.

Flertallet viser til at knappheten på vannkraft førte til oppstart av sterkt forurensende kullkraftverk og oljekondensverk i Sverige og Danmark med svært høye produksjonskostnader, samt til økt import til det nordiske markedet. Flertallet viser i denne sammenheng til tabell 4.2 i St.meld. nr. 18 (2003-2004) Produksjon, forbruk og handel i Norden 1. oktober-1. april. De høye strømprisene førte til en vanskelig situasjon for mange.

Komiteen viser til at husholdningene fikk økt sine strømgifter betydelig og mange fikk problemer med å betale strømregningene. Komiteen har merket seg at Regjeringen i St.meld. nr. 18 (2003-2004) skriver:

"husholdningene i de laveste inntektsgruppene har minst mulighet for å tilpasse seg økte kraftpriser ved en overgang til andre energibærere. Denne gruppen har i minst grad tilgang på annet oppvarmingsutstyr".

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener dette viser at høye strømgifter rammer de med lavest inntekt mest, og at Regjeringen ikke tok situasjonen som oppsto vinteren 2002/2003 nok på alvor. Olje- og energiminister Einar Steensnæs avviste i Stortinget 16. oktober 2002 at strømprisene ville øke opp mot 30 pst., slik flere da spådde. Denne antagelsen viste seg å slå fullstendig feil og strømprisene ble i perioder det doble.

Flertallet mener også at Regjeringen for sent la frem avbøtende tiltak for å hjelpe de med størst problemer med å håndtere de økte strømprisene, og viser til at et flertall på Stortinget gikk inn for å utbetale et engangsbeløp over bostøtteordningen på 2 500 kroner. Flertallet mener heller ikke at en henvisning til sosialkontorene slik Regjeringen la opp til, er en tilfredsstillende løsning for de som ikke klarer å betale strømregninga.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til de strakstiltakene som ble vedtatt for å avhjelpe de akutte problemene som en god del forbrukere fikk som følge av de store svingningene i strømprisen vinteren 2003:

- 2 500 kroner i støtte gjennom bostøtta.
- Støtte til installasjon av varmpumper, pelletskaminer og strømstyringssystemer.

- Garantiordning for utbygging av vannbåren varme ble vurdert.
- Nedsetting av et utvalg som skulle vurdere differensiert el-avgift.
- Norges vassdrags- og energidirektorat gikk ut med en bredt anlagt informasjons- og rådgivningskampanje for å hjelpe publikum med fornuftige energisparetiltak.
- Det ble sendt rundskriv til namsmennene hvor det ble presisert at personer under gjeldsordning som får store ekstrakostnader, kan få fastsatt økte livsoppholdssatser.
- Det ble holdt nær kontakt med energiselskapene for å oppmuntre til at de skulle tilby sine strømkunder en fornuftig oppdeling av strømregningen og fleksible løsninger for kunder som får problemer med betalingen.
- Økt satsing på toveiskommunikasjon i strømmettet ble behandlet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti vinteren 2002-2003 fikk flertall for mange av sine tiltak for energiomlegging. Blant annet for å støtte alle husholdninger som ville investere i varmepumper og pellets-kaminer. Ordningen var en suksess. Dessverre forsvant ordningen, som snø for sol, med våren. Dessverre preger denne lite langsiktige, kriseorienterte holdningen flere områder av Regjeringens politikk for aktiv energi-omlegging. Disse medlemmer mener dette er kortsiktig og feil og mener tvert imot at blant annet en ny, bredere og langsiktig støtteordning bør prioriteres.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2003-2004) hvor dette ble anerkjent:

"Flertallet har merket seg at det åpenbart er interesse for energiøkonomisering og omlegging blant norske boligeiere. Flertallet viser i denne sammenheng til den massive interessen for den tidsbegrensede ordningen med investeringsstøtte til varmepumper, pellets-kaminer og energistyring for private husholdninger hvor over 50 000 søknader om opp til 20 pst. investeringsstøtte (maksimum 5 000 kroner) ble levert til ENOVA."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet påpeker at det er et stort behov for å tilrettelegge for økt bruk av energiplanlegging og overgang til fleksible energisystemer i kommunene. Dette vil kreve økte ressurser til kommunal energiomlegging og økte andeler infrastruktur for fornybar energi. I tillegg vil disse medlemmer endre plan- og bygningsloven slik at kommuner kan stille krav til enøk, vannbåren varme og klimaregnskap i byggeprosjekter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at næringslivet etter vinteren 2002/2003 fikk betydelige økte utgifter og fikk svekket sin konkurranseevne ytterligere. Situasjonen førte også til at deler av den kraftforedlende industri stengte ned sin produksjon, permitterte ansatte, og solgte kraften i stedet. Nedgangen i denne

produksjonen bidro til at situasjonen i kraftforsyningen ble mindre alvorlig enn den ellers kunne blitt.

Komiteen mener at man ikke kan basere seg på at kraftforedlende industri stenges ned over lengre perioder for å håndtere en svak kraftbalanse. Samtidig er det viktig med fleksibilitet i forbruket i anstrengte kraftsituasjoner.

Komiteen viser også til at internasjonale konjunkturer bidro til at det var lavere produksjon i industrien i denne perioden, og at forbruket av kraft derfor var forholdsvis lite, og at dette også bidro til å gjøre situasjonen bedre enn hva den ellers kunne ha blitt. Komiteen viser til at konjunkturerne nå er endret og at produksjonen og kraftforbruket i industrien nå er sterkt økende.

Komiteen har merket seg at strømforbruket ble redusert vinteren 2002/2003, men at det ikke førte til en reduksjon i det totale energiforbruket. En reduksjon i elektrisitetsforbruket førte blant annet til økt forbruk av fyringsolje. Komiteen viser til at strømforbruket nå er på vei opp igjen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser i tillegg til at høye kraftpriser gjør det lønnsomt for industrien å redusere forbruket i gitte situasjoner.

Disse medlemmer vil understreke at det nordiske kraftmarkedet viste seg å fungere tilfredsstillende. Tilsigssvikten satte markedet på en hard prøve, men kraftmarkedet bidro til at Norge kom ut av vinteren 2002/2003 uten svikt i kraftforsyningen. Kraftsystemet greide oppdekningen etter en usedvanlig tørr høst, selv om husholdninger og næringslivet opplevde svært høye priser i en periode.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at St.meld. nr. 18 (2003-2004) er utarbeidet på bakgrunn av knapphetssituasjonen som oppstod høsten 2002 og vinteren 2003. Sammenfallet av nedbørsfattig og kald høst og rask nedtapping av vannmagasinene, skapte en vanskelig forsyningssituasjon. Prisen på elektrisk kraft steg i løpet av høsten og vinteren kraftig, noe som rammet alle uten fastprisavtale (det vil i hovedsak si vanlige forbrukere) økonomisk. Man fikk også illustrert hvordan kunder rammes når en kraftleverandør stanser virksomheten og kunden havner på ventetariff.

Disse medlemmer vil vise til at meldingen legger vekt på at markedet fungerte godt i denne situasjonen, knappheten skyldtes manglende utbygging og klimatiske forhold. Både energiloven, reguleringsmyndighetene og selskapene frikjennes for mulig medansvar. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på at man for året 2002 hadde et betydelig produksjonsoverskudd. Den raske og vedvarende nedtappingen av magasinene kan ikke tilskrives kun flomfare og manglende kunnskaper om været, all den stund nettoeksporten fortsatte til like før nyttår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar på det sterkeste avstand fra den "energipolitikk" som er blitt ført gjennom de senere år, og som har medført mangel på kraft og kraftig prisøkning. Denne "politikk" fikk vi for alvor oppleve konsekvensene av i fjor vinter, der forsyningen var nær ved å bryte sammen, og strømprisene tvang mange til å gå den tunge veien til sosialkontoret, der bare de færreste fikk hjelp. Økningen i strømprisen medførte at den norske stat også fikk kraftig økning i sine inntekter som følge av økte momsinnntekter.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets forslag i nysalderingen av statsbudsjettet der Regjeringen fikk de nødvendige fullmakter til å tilbakeføre disse ekstraintekter, men som ble nedstemt av de øvrige partier. Videre vil disse medlemmer vise til Dokument nr. 8:44 (2002-2003) fra Fremskrittspartiet om å fjerne el-avgift og moms på elektrisitet i perioden 1. januar til 30. april 2003. Alle øvrige partier nektet å ta dette opp til behandling i Stortinget.

Disse medlemmer viser til at kraftforedlende industri bidro sterkt til at forsyningen ikke brøt sammen sist vinter. Dette skyldes både oppfordring og selvfølgelig at det var mer lønnsomt å selge kraften i markedet enn å bruke den i produksjonen. Det må etter disse medlemmers mening satses betydelig på utbygging av kraftproduksjon/effekt, slik at vi unngår lignende situasjoner i fremtiden.

Tiltak for en mer robust kraftforsyning og for å mestre anstrengte kraftsituasjoner

Komiteen har merket seg Regjeringens tipunktsliste med tiltak for å redusere sårbarheten for svikt i nedbøren.

Komiteen har merket seg at på flere av punktene viser Regjeringen til at den vil komme tilbake til Stortinget med nærmere konkretiseringer og forslag. Gjennomføringen av tiltakene som er nevnt i St.meld. nr. 18 (2003-2004) er derfor avhengig av hva Regjeringen vil foreslå på et senere tidspunkt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter tiltakene i Regjeringens tipunktsliste.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener imidlertid at tiltakene langt fra er tilstrekkelige. Dette flertallet vil også understreke at flere av tiltakene burde være mer konkrete og forpliktende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet mener det må flere tiltak til for å tette det stadig økende gapet mellom det vi produserer innenlands og det vi bruker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine respektive partiers merknader og forslag i denne

innstillingen, som i langt større grad vil bidra til å bedre kraftsituasjonen enn hva Regjeringen legger opp til i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringens energipolitikk tar sikte på å fremme verdiskaping og baserer seg på målet om en bærekraftig utvikling. Energien skal fremskaffes på en effektiv og miljøvennlig måte, og energiforsyningen skal være sikker. Regjeringen har allerede gjennomført tiltak som bidrar til å bedre forsyningssikkerheten, og det er vist til disse i stortingsmeldingen.

Disse medlemmer viser til at den fremlagte tipunktslisten som er presentert i meldingen er en videreføring av denne innsatsen. Denne listen består dels av tiltak for en mer robust kraftforsyning og dels av tiltak for å mestre framtidige situasjoner med svikt i tilsiget. Noen av tiltakene er rettet mot å få til mer investeringer, mens andre tiltak er rettet mot å få markeder, reguleringer og kontrakter til å virke bedre i anstrengte kraftsituasjoner. Det er lagt vekt på å styrke forbrukernes stilling i kraftmarkedet. Disse medlemmer vil særlig peke på:

- styrket innsats for miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon
- forbedrede reguleringer og plantiltak i energiomleggingen
- økt innsats for å modernisere og oppruste vannkraftanleggene, samt tiltak som gjør det enklere å bygge ut et betydelig antall mikro-, mini- og småkraftverk
- etablering av et felles norsk/svensk grønt sertifikatmarked
- økt bruk av naturgass på en miljøvennlig måte
- styrking av det nordiske el-samarbeidet
- sikring av en fortsatt effektiv konkurranse i kraftmarkedet
- klargjøre ansvaret til rasjoneringsmyndigheten og den systemansvarlige i svært anstrengte kraftsituasjoner
- legge til rette for økt forbrukerfleksibilitet
- bedre forbrukernes stilling i kraftmarkedet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan vanskelig se at Regjeringen har skjønnet hvor alvorlig situasjonen har vært og er mht. forsyningssikkerhet. Til tross for den situasjonen vi hadde sist vinter, og som ble utløst av to tørre høstmåneder, er de tiltak som Regjeringen legger opp til langt fra tilstrekkelige. Et eksempel er satsingen på kraftproduksjon basert på vindmøller. Strømproduksjon fra vindmøller er svært ustabil og i stor skala vil den skape store utfordringer for systemoperatører, både driftsmessig og økonomisk. F.eks. vil de planlagte vindmølleparkene i Finnmark medføre investeringer i milliardklassen i nytt linjenett. Dagens vindmøllateknologi krever også økonomiske støtteordninger for å vise lønnsomhet. Vindmøller er heller ikke uten konflikter i lokalmiljøene, blant annet fordi de etter mange mening er visuelt forstyrring.

Satsingen på vindkraft er derfor etter disse medlemmers mening svært lite gjennomtenkt. Det vises for øvrig til Dokument nr. 8:70 (2003-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å lage en samlet plan for eventuell bygging av vindkraftanlegg i Norge.

Disse medlemmer vil heller legge forholdene til rette for kraftproduksjon basert på gass. Det vises i den forbindelse til Dokument nr. 8:62 (2003-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg og Per Sandberg om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge med samme krav til CO₂-håndtering som i EU. I tillegg må det også tillates noe mer vannkraftutbygging der dette ikke har alvorlige konsekvenser for naturen, samt legges til rette for opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk. Det må også legges til rette for små-, mini- og mikrokraftverk, og disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:71 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om tiltak for å sikre økt vannkraftproduksjon, samt Innst. S. nr. 277 (2002-2003), der Stortinget sluttet seg til noe av denne satsingen.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning og sammenligning av rammevilkårene for bygging og drift av gasskraftverk i landene innen EØS-området. Utredningen skal blant annet fokusere på relevante miljøkrav, prisnivå på råstoff og tilgjengelige økonomiske insentiver. Utredningen fremlegges i forbindelse med statsbudsjettet for 2005."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det bør arbeides med å utforme byggeforskriftene på en slik måte at det blir mer regningssvarende å investere i ENØK og i anlegg for fornybar energi. Bedre isolering har vist seg å være ett av de beste ENØK-tiltakene i bolighus. Det vises til prosjekter der det har vært mulig å halvere energibehovet til oppvarming. Det er dyrere å bygge et hus med for eksempel ekstra god isolering, vannbåren varme eller anlegg for solvarme, men både de privatøkonomiske og de samfunnsmessige gevinstene blir store på lengre sikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, er enig i at gevinsten ved ENØK-tiltak i bygg er store. Flertallet viser til at Regjeringen har nedsatt et bygningslovutvalg som skal levere sin innstilling sommeren 2005. Flertallet viser videre til at i mandatet til utvalget heter det:

"Utvalget bør vurdere i hvilken grad klare miljøkrav skal inntas i plan- og bygningsloven. Utvalgets oppgave blir i så fall å vurdere selve lovkravet, mens de konkrete valg av løsninger hører inn under et forskriftsarbeid. Dette forutsetter en avklaring i forhold til andre myndigheter og annet regelverk."

Flertallet mener det vil være riktig å avvente eventuelle endrede krav i plan- og bygningslovgivning

gen til utvalget har levert sin innstilling, slik at endringer kan sees i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at 6 av 10 nordmenn er for flere vindmølleparker langs norskekysten (Nasjonen 13. april 2004). Enda flere (3 av 4) vil at det skal brukes mer penger på å utvikle alternative energikilder generelt. I den landsomfattende målingen Norsk Gallup har gjennomført for Norges landbrukshøgskole, støtter 60 pst. utbygging av vindkraft i lite konfliktfylte områder langs kysten. Det er ti ganger så mange som de som mener vi skal bygge forurensende gasskraftverk. Den samme undersøkelsen viser nemlig at bare 6 pst. er for utbygging av de forurensende gasskraftverkene det er gitt tillatelse til å bygge i Norge, som vil slippe ut klimagasser. Hvis gasskraft kan bygges uten utslipp av drivhusgasser, er 46 pst. for.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener dette er en stor støtte til grunnideene og retningen i Sosialistisk Venstrepartis energipolitikk, som kan sikre miljøvennlig lys og varme til folk og elektrisitet til industrien, til forutsigbare og stabile priser.

Disse medlemmer mener det er et blindspor å kreve subsidier til gasskraft når Norge innen 2010 kan ha en komfortabel energibalanse ved å utløse det lønnsomme energieffektiviseringspotensialet i industri og bygninger, og ved å stoppe veksten i elektrisitetsforbruket ved å bruke mindre elektrisitet til oppvarming, og å bygge og produsere energieffektivt. Disse medlemmer minner om at Norge blir store på ny fornybar energiproduksjon og således får flere lønnsomme bein å stå på som energistormakt.

Disse medlemmer mener at 20 nye TWh er med målrettet politikk lett tilgjengelig innen 2010 og at det vil skape enormt mange flere arbeidsplasser, enn de få og ulønnsomme arbeidsplassene som de upopulære gasskraftverkene ville gitt.

Disse medlemmer mener at en omforent energipolitikk langs disse linjene vil være en direkte og konsekvent oppfølging av forlikene mellom Sosialistisk Venstreparti og regjeringspartiene om klimapolitikk og i gassmeldinga, hvor et pliktig marked for grønne energisertifikater og en utredning av en garantiordning for vannbåren varme ble vedtatt. Norge kan på denne måten komme i energibalanse og unngå å bygge forurensende gasskraftverk. På denne måten kan Norge bli netto eksportør av grønn vann- og vindkraft og tjene gode penger på det, samtidig som vi bidrar til å redusere bruken av atom- og kullkraft i våre naboland.

Vannbåren varme og biobrensel

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil legge opp til en ny ordning for å stimulere til investeringer i infrastruktur for fjernvarme, og at denne ordningen skal bidra til utbygging av infrastruktur tilsvarende 4 TWh vannbåren varme pr. år.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Regjeringen har fjernet el-avgiften for næringslivet, og at dette har skapt stor usikkerhet i varmebransjen. Flere prosjekter er nå stoppet opp, eller lagt på is. Flertallet har merket seg at Regjeringen nå er kommet med et forslag til en ny modell for av el-avgiften for næringslivet, og vil understreke at det nå må legges opp slik at den bidrar til økt utbygging av vannbåren varme.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det fra varmebransjen er et sterkt ønske om at det opprettes en garantiordning for utbygging av vannbåren varme, og at Stortinget i forbindelse med behandlingen av gassmeldingen (St.meld. nr. 9 (2002-2003)) ba Regjeringen vurdere opprettelsen av en slik garantiordning. Regjeringen har i St.prp. nr. 1 (2003-2004) avvist dette med bakgrunn i administrative konsekvenser. Disse medlemmer mener derimot at en slik garantiordning vil være et viktig virkemiddel for økt utbygging av vannbåren varme og mener at fordelene vil være større enn ulempene. Disse medlemmer ber derfor Regjeringen opprette en slik garantiordning.

Disse medlemmer viser til arbeidet med etablering av et grønt sertifikatmarked, og mener det kan være et løft for den videre utbyggingen av vannbåren varme om denne energiformen blir en del av dette markedet, når den er basert på fornybar energi.

Disse medlemmer viser også til at det i dag er krav til at alle statlige bygg på over 1 000 m² skal ha vannbåren varme. Disse medlemmer mener det må stilles krav til dette i alle nye bygg over 1 000 m².

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er positiv til bruk av vannbåren varme, men disse medlemmer mener at også andre løsninger vil kunne være gode løsninger for å sikre god energieffektivisering og miljøgevinster. Disse medlemmer er opptatt av å finne gode løsninger for energieffektivitet som også kan oppnå gode miljøgevinster.

Når det gjelder spørsmålet om å bruke grønt sertifikatmarked for å støtte varmeproduksjon, legger disse medlemmer utredningene i St.meld. nr. 9 (2002-2003) Om innenlands bruk av naturgass mv. (Gassmeldingen), til grunn. Her er det lagt vekt på at:

"... et sertifikatmarked som omfatter varme ikke vil være forenlig med et fremtidig internasjonalt sertifikatmarked for fornybar el i Europa."

Disse medlemmer legger vekt på at Stortinget ved behandlingen av Gassmeldingen ba "Regjeringen ta initiativ til - fortrinnsvis - et felles norsk-svensk sertifikatmarked som eventuelt kan samordnes med et internasjonalt sertifikatmarked, jf. anmodningsvedtak VII i Innst. S. nr. 167 (2002-2003).

Disse medlemmer viser også til at et sertifikatmarked som støtteform for varme vil være mindre effektivt enn for elektrisitet. I forbindelse med Gass-

meldingen ble dette spørsmålet utredet. Departementet har fremhevet at:

"(...) varmemarkedet er vesentlig mer sammensatt enn elektrisitetsmarkedet. Det vil være betydelige måle- og kontrollproblemer knyttet til en sertifikatorning for varme. (...) Utredningene konkluderer med at måle- og kontrollproblemene i varmemarkedet kan håndteres ved å ta i bruk sjablonmessige løsninger. Slike løsninger kan imidlertid føre til at en mister viktige effektivitetsgevinster ved et sertifikatmarked."

Disse medlemmer er enig i at Norge bør ta del i et internasjonalt sertifikatmarked. Et internasjonalt marked vil være best egnet til å dra ut fordelene ved å ta i bruk et sertifikatmarked for å stimulere til økt energiproduksjon.

Disse medlemmer legger også vekt på at Enova SF, som startet sin virksomhet så sent som sommeren 2002, fortsatt skal spille en sentral rolle i satsingen på fornybar varmeproduksjon. Støtteordninger for ulike oppvarmingsløsninger basert på ulike teknologier og energikilder krever individuelle vurderinger av de enkelte prosjekter.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2004 varslet innføringen av et nytt system for el-avgiften for å dempe økningen i el-forbruket og fortsatt stimulere til overgang til alternative energikilder og vannbåren varme. Dette vil bidra til å styrke arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energiproduksjon og energibruk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at en svakt utbygd infrastruktur for varmedistribusjon er et betydelig hinder for å kunne ta i bruk og veksle mellom ulike miljøvennlige energikilder som bioenergi, avfall, spillvarme og varmepumper. Flertallet mener at det er nødvendig med en egen satsing på utbygging av infrastruktur for varmedistribusjon, og viser til målet om å øke fjernvarmekapasiteten med 4 TWh/år innen 2010.

Flertallet viser også til at en egen satsing på utbygging av fjernvarmerør er et viktig supplement til Enovas satsing for å nå målet om 4 TWh/år vannbåren varme basert på nye fornybare energikilder, spillvarme og varmepumper innen 2010.

Komiteen mener bruk av biobrensel har mange miljømessige fortrinn. Biobrenslene er fornybare så lenge uttaket ikke overstiger tilveksten av biomasse, og er en CO₂-nøytral energikilde og ikke bidrar til farlige klimaendringer. Næringsstoffene som frigjøres ved bruk av biobrensel kan resirkuleres til naturen. Bruk av lokalt biobrensel innebærer mindre transportbehov enn fossile brensl. Produksjon av biobrensel i jordbruket reduserer også nedleggingen av dyrka mark og bidrar til å holde kulturlandskapet åpent.

Komiteen vil videre vise til de store mulighetene som ligger i å bruke biomasse til oppvarming, og at det må være et mål å ta en langt større del av denne i bruk til energiformål. Dette vil bidra til mer miljøvennlig energiproduksjon, og skape mange nye arbeidsplasser, spesielt i distriktene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at effektiv utnyttelse av biobrensel er en viktig forutsetning for å oppnå en miljøvennlig omlegging av energiforsyningen, der økt bruk av miljøvennlig varme til erstatning for elektrisk oppvarming står sentralt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det må utarbeides en mer offensiv handlingsplan for trinnvis konvertering av oppvarming fra oljekjeler til oppvarming med mindre forurensende energikilder.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:46 (2003-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Ingvild Vaggen Malvik, Kjetil Bjørklund og Heidi Sørensen om tiltak for 4 000 nye arbeidsplasser gjennom økt satsing på bioenergi, og mener forslagene som reises i dokumentet vil bidra til økt bruk av biobrensel.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at forskning på bioenergi er en viktig forutsetning for økt bruk, og vil derfor prioritere forskning innenfor denne energiformen. Flertallet viser til at det flere steder i landet finnes dyktige og kompetente miljøer innen dette fagfeltet - spesielt innenfor råstoff og ressurser, avfallsforbrenning og generell bioenergiforbrenning. Dette potensialet må omsettes i anvendt forskning og utvikling, og på denne måte bidra til økt verdiskaping innen området.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen har som mål å øke tilgangen på biobrensel slik at målene knyttet til miljøvennlig oppvarming kan nås. Disse medlemmer mener videre at satsingen på bioenergi blir vel ivaretatt i de overordnede strategiene som gjelder for energiomleggingen og næringsutviklingen innen jord- og skogbrukssektoren.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i forbindelse med St.prp. nr. 1 (2003-2004) la fram en strategi for konvertering av oljefyring, og at komiteen i den forbindelse ikke hadde noen merknader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil foreslå:

1. Stortinget ber Regjeringen forskriftsfeste at alle nye bygg over 1000 m² skal bygges ut med vannbåren varme. I dag gjelder dette kun statlige bygg.
2. Stortinget ber Regjeringen innføre en statlig lånegarantiordning for bygging av infrastruktur for vannbåren varme så raskt som mulig.
3. Stortinget ber Regjeringen utarbeide en mer offensiv handlingsplan enn det Regjeringen har lagt fram for trinnvis konvertering av oppvarming med oljekjeler til oppvarming med nye fornybare energikilder.
4. Stortinget ber Regjeringen legge fram en hand-

lingsplan for industrialisering av bioenergi i Norge.

5. Stortinget ber Regjeringen implementere EUs rådsdirektiv 2003/30/ef og sette i verk en opptrapplingsplan for bruk av biodrivstoff.
6. Stortinget ber Regjeringen utvide Den Norske Stats Husbanks støtteordninger for installering av vann- og luftbåren varme."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener Norge bør sette seg som mål å øke bioenergiforbruket med 10 TWh innen 2010. Bioenergi er fra 1998 den største fornybare energikilde i Norden med en årlig varme- og kraftproduksjon på ca. 210 TWh. Sverige alene bruker 90 TWh bioenergi i året, og Danmark som har svært små skogressurser bruker 18 TWh bioenergi. Det norske forbruket av bioenergi er på 15 TWh. Det er realistisk nesten å tredoble bruken av energi basert på biomasse her i landet.

Disse medlemmer viser til at landbruksminister Sponheim sier at "økt bruk av bioenergi kan skape 6 000-8 000 nye arbeidsplasser i distriktene" (jf. landbruksminister Sponheim, 1. april 2004). Hele 70 pst. av det norske oppvarmingsbehovet i dag blir dekket med elektrisitet, så hvis mange går over til bioenergi vil det frigjøre store mengder elektrisitet, redusere følsomheten for svingninger i strømprisen og attpåtil være bra for klimapolitikken.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen om å sette av 10 mill. kroner til kompetanseutvikling omkring bioenergi i Revidert nasjonalbudsjett, i form av for eksempel støtte til NoBio, ENOVA, Innovasjon Norge og prosjekter som Energigården og Grønn varme og andre som arbeider for økt bruk av bioenergi."

"Stortinget ber Regjeringen innføre støtteordninger som gjør folk mindre avhengig av strøm til oppvarming, lik de som er innført i Sverige. Oppvarming ved hjelp av vannbåren varme, bioenergi, solenergi og varmepumper må kvalifisere til støtteordninger når disse fortrenger oppvarming ved hjelp av strøm eller fossil oppvarming."

Vannkraftproduksjon

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at tiden for nye store vannkraftutbygginger er forbi, og viser i denne sammenheng til Innst. S. nr. 263 (2000-2001) der flertallet uttaler:

"Flertallet mener at hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de fleste vassdrag som står igjen forbli urørt."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet minner om at Fremskrittspartiet ikke støttet denne flertallsinnstillingen, men tok til orde for ytterligere vannkraftutbygging der dette ikke medførte alvor-

lige inngrep i naturen. Til tross for utallige advarsler fra den fremste ekspertise vi har på området, valgte Stortingets flertall å følge daværende statsminister Jens Stoltenbergs utsagn i nyttårstalen om at tiden for vannkraftutbygginger var over. Bremsene var imidlertid satt på tidligere. Øvre Otta-utbyggingen er et eksempel på dette, der Arbeiderpartiet sørget for en halvering av utbyggingen. Saltfjellet/Svartisen-utbyggingen ble også etter dette avslått i sin helhet, og Sauda-utbyggingen ble halvert. Fremskrittspartiet sto helt alene om å støtte disse prosjekter i sin helhet.

Disse medlemmer viser til de mange signaler fra bl.a. NVE og Statnett om at gapet mellom tilbud og etterspørsel på kraft stadig øker. Disse medlemmer viser også til at representanter fra Fremskrittspartiet ved gjentatte anledninger har kommet med lignende advarsler gjennom mange år uten at dette er blitt tatt alvorlig. Den situasjonen vi hadde sist vinter, med en eksplosjonsartet utvikling i strømprisen samt fare for utkobling og rasjonering, må derfor ikke ha kommet som noen overraskelse. Mange år med jevn økning i strømforbruket uten at strømproduksjonen er øket tilsvarende, gjør at situasjonen blir forverret for hvert år, og Regjeringens "tiltak" i meldingen vil ikke på noen måte bedre situasjonen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mener at innsatsen for å modernisere, oppruste og utvide eksisterende vannkraftverk må økes, men viser til at det fra rene opprustingsprosjekter vil tilgangen på ny kraft være forholdsvis liten, om lag 1 TWh. Det er først ved utvidelse at kraftpotensialet bidrar i vesentlig grad.

Komiteen har merket seg at Regjeringen legger opp til en endring av industrikonsesjonsloven som vil medføre at grensen for konsesjonsplikt vil være om lag 5 MW.

For øvrig viser komiteen til de respektive partienes merknader ved behandling av Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) - om endringer i lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. og lov om vassdragsreguleringer.

Komiteen har merket seg den økende interessen det er fra flere hold, blant annet grunneiere, om å bygge mikro-, mini- og småkraftverk og mener at slike kraftverk kan være et viktig bidrag i kraftforsyningen. Slike kraftverk kan også gi inntekter til grunneiere og bidra til bosetningen i distriktene. I flere tilfeller kan slike kraftverk kreve store investeringer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil be Regjeringen vurdere å forenkle saksbehandlingsrutinene for mini- og mikrokraftverk ytterligere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet mener det er et behov for enklere og raskere saksbehandling for søknader om bygging av vannkraftverk. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen sørge for at enda flere

saker kan behandles og godkjennes av NVE. For eksempel kan det vurderes om søknader om mikro- og minikraftverk kan avgjøres av lokale myndigheter eller på regionalt nivå i NVE. Dette for å redusere saksbehandlingstiden som i dag i mange tilfeller er altfor lang.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en ytterligere forenkling i behandlingen av søknader om vannkraftproduksjon, for eksempel mikro- og minikraftverk kan avgjøres av NVE regionalt eller av lokale myndigheter."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen den senere tid har foreslått en rekke tiltak for en enklere saksgang for mikro-, mini- og småkraftverk, og vil peke på følgende:

- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har fått delegert konsesjonsmyndighet for konsesjoner etter vannressursloven opp til 5 MW, fra tidligere 1 MW.
- Det er i Ot.prp. nr. 54 (2003-2004), som ligger til behandling i energi- og miljøkomiteen, foreslått å heve grensen for konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven til 4 000 naturhestekrefter.
- Det legges opp til en vesentlig heving av grensen for fritak for samlet planbehandling.

Disse medlemmer viser til at alle disse tiltakene vil gi raskere saksbehandlingsrutiner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil be Regjeringen vurdere en lånegarantiordning eller andre finansieringsordninger for utbyggere av mikro- og minikraftverk.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere en lånegarantiordning eller andre finansieringsordninger for utbyggere av mikro- og minikraftverk."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forslag fra Fremskrittspartiet høsten 2003, der det ble foreslått å øke grensen for småkraftverk tilsvarende 10 MW, men unngå at det samtidig innebar en vridning i skatteinntektene fra kommune til stat. Alle øvrige partier stemte imot forslaget.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:71 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om tiltak for å sikre økt vannkraftproduksjon, der det ble foreslått en betydelig forenkling i saksbehandlingsrutinene for små-, mini- og mikrokraftverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at potensialet som ligger i vassdrag som ikke er vernet må

utbygges først, og at det derfor ikke må åpnes for mikro-, mini- og småkraftverk i verna vassdrag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil i tillegg understreke betydningen av å se et nedbørsområde i sammenheng når det gjelder å gi tillatelse til mindre vannkraftanlegg.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at stortingsflertallet har åpna for utbygging av mikro- og minikraftverk i verna vassdrag når disse ikke medfører vesentlige inngrep i naturen. Disse medlemmer ser ingen grunn til å utsette å gi slike tillatelser.

Disse medlemmer viser til flertallsmerknad i klimameldinga som blei behandla i juni 2002:

"Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at Stortinget ved flere anledninger har uttrykt støtte til økt bruk av mikro- og minikraftverk. I vassdrag som vernes mot tradisjonell kraftutbygging, må det likevel kunne tillates bygging av slike småkraftverk når disse ikke medfører vesentlige inngrep i naturen."

Komiteen har merket seg at Regjeringen varsler at den i budsjettet for 2005 vil vurdere endringer i grunnrenteskatten med sikte på at skatten skal virke mer nøytral i forhold til investeringsbeslutninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Dokument nr. 8:44 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Hallgeir H. Langeland og Siri Hall Arnøy om tiltak for å øke bruken av turbiner i lokale vannverk for å utnytte energien til kraftproduksjon. Flertallet har merket seg at det allerede er installert turbiner i vannverk og mener det er et utnyttet potensial i å utnytte vannstrømmen i større vannverk til kraftproduksjon. Flertallet mener denne fornybare energikilden må utnyttes der det er hensiktsmessig og at Enova må støtte slike prosjekter. Når ordningen med grønne sertifikater for ny fornybar energi kommer, må de også komme inn under denne ordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Dokument nr. 8:44 (2003-2004) og vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette i verk tiltak som sørger for utnytting av energien i vannverk til kraftproduksjon. Slike tiltak kan være teknologikrav og -støtte, tilskuddsordninger, opplysningskampanjer, støtte til forskning og utvikling og inkludering i markedet for grønne el-sertifikater."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at tiltak for å utnytte kraftpotensialet i vannverk må sees i sammenheng med

de foreslåtte tiltakene overfor mini- og mikrokraftverk og opprettelsen av et pliktig marked for el-sertifikater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det her ligger et utnyttet potensiale, og at dette ble tatt opp i Stortingets spørretime av representanten Øyvind Vaksdal 3. mars 2004. Det vises også til forslag fra Fremskrittspartiet høsten 2003 om teknologinøytrale støtteordninger for vannkraft som ble nedstemt av de øvrige partier.

Grønne sertifikater

Komiteen viser til at spørsmålet om et pliktig sertifikatmarked for fornybar elektrisitet ble drøftet i St.meld. nr. 9 (2002-2003) Om innenlands bruk av naturgass mv. Her gikk Regjeringen inn for å ta del i et internasjonalt marked for sertifikater. Stortinget sluttet seg til hovedtrekkene i denne politikken og bad "Regjeringen ta initiativ til - fortrinnsvis - et felles norsk-svensk pliktig grønt sertifikatmarked som eventuelt kan samordnes med et internasjonalt sertifikatmarked, med sikte på å legge frem et konkret forslag for Stortinget så snart som mulig, og senest våren 2004".

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at et internasjonalt sertifikatmarked vil være med å danne et grunnlag for utvikling av mer fornybar elektrisitet i Europa. Det vil også være med å legge grunnlaget for verdiskaping i Norge, som har både vannressurser og vindressurser.

Komiteen mener det er avgjørende viktig at investeringer i ny fornybar energi ikke stopper opp i påvente av et slikt marked, og komiteen legger til grunn at alle som investerer i prosjekter fra og med 1. januar 2004, og som ellers vil bli tilkjent grønt sertifikat, får det. Komiteen viser i denne sammenheng til pressemelding fra olje- og energiminister Einar Steensnæs der han uttaler:

"Jeg vil understreke at de som bygger ut kraftproduksjon nå ikke skal tape på det ved en innføring av et marked for grønne sertifikater. Sertifikatberettigede anlegg for elektrisitetsproduksjon med byggestart etter 1. januar 2004 vil ha mulighet til å delta i et system for grønne sertifikater, selv om et slikt system måtte bli etablert etter dette tidspunktet."

Komiteen støtter dette.

Komiteen har også merket seg flere henvendelser om at investeringer som er gjort i fornybar energi før 2004 også må tilkjennes grønt sertifikat, og viser til at Regjeringen vil vurdere denne problemstillingen i forbindelse med saken om grønne sertifikater som Regjeringen har varslet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg den usikkerheten som har oppstått ved at Regjeringen har utsatt innføringen av et grønt sertifikatmarked til 2006. Disse medlemmer viser til at et flertall på Stortinget flere ganger har

understreket viktigheten av å få innført et pliktig grønt sertifikatmarked for ny fornybar energi, og mener at det bør innføres tidligere enn 1. januar 2006.

Disse medlemmer mener dette bør kunne iverksettes, om mulig ett år tidligere, fra 1. januar 2005.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem det nødvendige lovforslag om innføring av et pliktig norsk-svensk sertifikatmarked så snart som mulig. Alle anlegg med byggestart etter 2004 og som kvalifiserer for det, må kunne omfattes av ordningen."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti legger vekt på at saken om et grønt sertifikatmarked får en rask og god fremdrift, men har forståelse for at mange forhold må komme på plass før markedet kan tre i kraft. Det må settes av tilstrekkelig tid til å utarbeide det omfattende lov- og forskriftsverk et sertifikatmarked krever. Disse medlemmer ser det som viktig at lovarbeidet skal følge de vanlige prosesser, og at det gis rimelig tid til høring blant berørte parter. Det er viktig at lovarbeidet reflekterer at markedet som blir dannet blir robust og forutsigbart. Bare slik kan aktørene i markedet få de stabile rammebetingelsene som kreves for å gjøre investeringer. Med normal prosess for å forberede en lovproposisjon vil en proposisjon kunne legges fram for Stortinget tidligst i løpet av våren 2005.

Disse medlemmer vil videre peke på at etableringen av sertifikatmarkedet innebærer et samarbeid med svenske myndigheter. Framdriften i et slikt samarbeid må følge en naturlig progresjon. Disse medlemmer viser til at energi- og miljøkomiteen er gjort kjent med at Regjeringen tar sikte på at markedet skal tre i kraft fra 1. januar 2006.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om saken før sommeren. Disse medlemmer legger til grunn at det blir redegjort for de mest sentrale problemstillingene knyttet til etableringen av et sertifikatmarked i denne meldingen. Disse medlemmer forutsetter også at det forberedes en lovproposisjon om saken. Disse medlemmer mener at Stortingets drøfting av disse spørsmålene må knyttes til behandlingen av stortingsmeldingen og senere odelstingsproposisjonen om det juridiske rammeverket.

Disse medlemmer mener at det er viktig at ikke investeringer i ny, fornybar energi stopper opp inntil et slikt sertifikatmarked er på plass, og viser til at statsråd Einar Steensnæs har varslet at det skal komme en overgangsordning for prosjekter som blir satt i gang fra 1. januar 2004.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg i utgangspunktet positive til et grønt sertifikatmarked.

Disse medlemmer viser til at en bred koalisjon av næringsliv og miljøverninteresser ønsker innføring av grønne sertifikater. Systemet kan være utløser for økt kraftproduksjon samt gi insentiver til utvikling av

mer miljøvennlige teknologier. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på utformingen og internasjonal utbredelse av sertifikatmarkedet. Valg av hvilke teknologier som skal gis grønne sertifikater og målsetningene om disse teknologienes andel av den totale kraftproduksjonen, vil være avgjørende. En streng teknologidefinisjon (som for eksempel ekskluderer vannkraft) kombinert med store ambisjoner, kan medføre at det blir bygd ut en rekke kostbare og marginale moderne kraftverk, som medfører symbolske miljøgevinster, men høye samfunnsøkonomiske kostnader og høye kraftpriser til forbruker.

Disse medlemmer finner det riktig å minne om at ekstrakostnadene med grønne sertifikater til slutt havner hos forbrukerne, noe erfaringene fra Sverige bekrefter.

Innenlands bruk av gass

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 122 (1999-2000) hvor det er gitt konsesjon for tre gasskraftverk, og at det ikke skal stilles strengere utslippskrav for klimagasser fra disse enn det som er vanlig i andre EØS-land.

Flertallet viser til at Norge har betydelige energiresurser. Norge får over nesten 1/3 av Vest-Europas vannkraftproduksjon, halvparten av gassreservene, og 3/4 av oljereservene. Samtidig bor bare 1 pst. av Vest-Europas befolkning i Norge. Vi har i over hundre år utnyttet energiressursene, og vi har bygget opp kompetanse og teknologi i verdensklasse. Utbygging av gasskraftverk, og utvikling av miljøvennlig teknologi for bruk av naturgass vil være en videreføring av denne tradisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser til at bare en liten del, ca. 1 pst., av den norske gassproduksjonen brukes innenlands. Bruk av naturgass er nødvendig både for å skape arbeidsplasser, og vi er avhengig av å ta i bruk gass for å sikre en tilstrekkelig innenlands kraftproduksjon slik at vi slipper å importere kull- og kjernekraft. Produksjon av gasskraft i Norge vil derfor bidra til å redusere de totale klimautslippene i Norden, og disse medlemmer har merket seg at det i St.meld. nr. 18 (2003-2004) slås fast at underskudd av kraft i Norge fører til økt produksjon av blant annet kullkraft i våre naboland. Produksjon av gasskraft i Norge vil derfor føre til reduksjon i utslipp av klimagasser i globalt. Disse medlemmer vil i denne sammenheng blant annet peke på det paradokset at det nå er vedtatt bygging av gasskraftverk i Göteborg, og at Norge i neste omgang kan bli importør av denne kraften.

Disse medlemmer mener at gasskraftverk vil bidra til industriell og teknologisk utvikling, og viser til at det i 2000 og 2001 ble gitt konsesjon til tre gasskraftverk i Norge og at disse fortsatt ikke er bygget. Disse medlemmer er også kjent med at konsesjonene til Naturkraft og Industrikraft Midt-Norge er blitt forlen-

get en gang. Disse medlemmer mener det er viktig at gasskraft blir realisert, og at det derfor er uheldig at disse konsesjonene så langt ikke er benyttet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil ikke inndra konsesjoner, men vil heller ta til orde for ytterligere konsesjoner for gasskraft uten krav til CO₂-håndtering. Disse medlemmer er forundret over at Arbeiderpartiet åpenbart føler seg forpliktet av Sem-erklæringen med maksimalt 3 konsesjoner, og viser til at man vil inndra konsesjoner som ikke er i bruk, og flytte disse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet vil minne om at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre i vedtak av 9. mars 2000 fastslo at norske gasskraftverk skulle underlegges samme rammebetingelser som andre innen EØS-området, og disse medlemmer tar det som en selvfølge at disse partier fortsatt støtter dette.

Disse medlemmer har merket seg at det nå lanseres nye gasskraftprosjekter, og mener dette reflekterer både behovet og mulighetene som ligger i å ta gassen i bruk til energiformål. Disse medlemmer merker seg med interesse at også energiselskaper står bak flere av de selskapene som nå er interessert. Eksempelvis Lyse Energi, Skagerak Energi, Hammerfest Energi med flere og Statoils foreløpige planer om gasskraftverk på Mongstad og Tjeldbergodden. Disse medlemmer mener myndighetene må stille seg positiv til konsesjonssøknader til disse prosjektene, uavhengig av om de tre konsesjonene til gasskraftverk som allerede er gitt blir tatt i bruk eller ikke.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i dag finnes tre gyldige konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på konvensjonell teknologi for levering av kraft til industri og alminnelig forsyning. Ingen av disse konsesjonene er foreløpig benyttet. En vesentlig forutsetning for slike gasskraftverk er en gasspris som gir lønnsom produksjon i forhold til forventet prisutvikling i kraftmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er noe forundret over regjeringspartiernes "bekymring" for de tre gasskraftkonsesjonene som ikke er benyttet, og at dette etter sigende bare skal skyldes forhold mellom gasspris og kraftpris. Man har åpenbart ikke forstått de klare signaler fra selskapene om usikkerhet rundt kostnader med fremtidige utslippskrav, samt de klare negative politiske signaler Regjeringen og Stortingets flertall sender ut.

Disse medlemmer viser også til at den totale energiutnyttelsen i et gasskraftverk påvirker lønnsomheten, og varierer i forhold til potensielle plasseringer. Derfor er det misvisende å gi inntrykk av at gasskraftverk er ulønnsomt alle steder i Kongeriket Norge, selv om det foreløpig ikke har vært tilstrekkelig lønnsomhet på de tre stedene hvor konsesjoner er gitt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at et absolutt krav til bruk av naturgass i Norge er at dette kan skje innenfor våre internasjonale klimaforpliktelser. Det betyr at en eventuell økning i CO₂-utslippene på et område må motsvares av reduksjoner på andre områder enten i Norge, gjennom kjøp av utslippskvoter, utslippskreditter i utviklingsland eller felles gjennomføring av klimatiltak i andre land, slik Kyoto-avtalen åpner for.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over at Stortingets flertall, alle partier bortsett fra Fremskrittspartiet, under behandlingen av Klimameldingen la til grunn at alle nye konsesjoner for bygging av gasskraftverk skulle medføre krav om CO₂-håndtering. Dersom et slikt krav opprettholdes, forsvinner mulighetene for å bygge gasskraftverk i Norge i løpet av de neste 8-13 årene.

Disse medlemmer mener kraftforsyningen til norsk industri og norske forbrukere ikke kan vente på CO₂-håndteringsteknologi så lenge før man gir nye konsesjoner for gasskraftverk. Disse medlemmer ønsker derfor at Stortinget gir et nytt signal om at CO₂-håndtering ikke skal være et krav for nye gasskraftkonsesjoner.

Disse medlemmer er noe forundret over Arbeiderpartiets argumentasjon angående gasskraftverk og CO₂-utslipp. I enkelte sammenhenger kan det virke som om partiet har snudd med hensyn til krav om CO₂-håndtering. Det er likevel en rekke andre punkter i partiets klimapolitikk som ikke henger sammen med merknadene i denne innstillingen. Da Stortinget behandlet klimameldingen, ønsket Arbeiderpartiet et enda strengere utslippsregime enn det som ble vedtatt med stemmene fra regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti. En slik politikk vil gjøre det urealistisk å tro at gasskraftverk skal kunne realiseres.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets klimapolitikk ble bekreftet i Aftenposten 15. april 2004. I innstillingen til klimameldingen kan man lese at Arbeiderpartiet mente det var viktig at "Norge setter i verk tiltak som gir vesentlige utslippreduksjoner før det internasjonale kvotesystemet trer i kraft fra 2008". Videre hevdes det at norsk industri skulle gjennomføre utslippreduksjoner i Norge, og ikke ha særlig mulighet til å gjøre tilsvarende, men mer kostnadseffektive utslippsreduksjoner i utlandet. Man ønsket riktignok at dette skulle skje gjennom avtaler med prosessindustrien fremfor et kvotesystem, men selve kostnadene med å redusere CO₂-utslipp blir ikke lavere av den grunn, spesielt ikke når Arbeiderpartiet hadde ambisjoner om utslippreduksjoner på 30 pst., mot Regjeringens 20 pst. Dermed står det klart at dersom gasskraft skal bygges innen Arbeiderpartiets klimapolitikk, må norsk industri betale for utslippsreduksjonene i Arbeiderpartiets klimapolitikk. Disse medlemmer setter store spørsmålstegn ved helhetstanken i denne politikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at miljøvennlig bruk av naturgass er viktig for å styrke forsyningssikkerheten for elektrisk kraft i Norge. Flertallet har derfor som mål å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å realisere gasskraftverk med CO₂-håndtering.

Videre viser et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, til at det nå vil bli opprettet et statlig innovasjonsselskap for miljøvennlig gassteknologi i Grenland, slik disse partiene tidligere har vært enige om.

Dette flertallet har med interesse merket seg mulighetene som ligger i å øke utvinningsgraden på norsk sokkel ved å injisere CO₂ i havbunnen. Slike prosjekter vil eventuelt ha behov for store mengder CO₂, som for eksempel kan komme fra et gasskraftverk med CO₂-håndtering. Dette flertallet mener at det bør legges til rette for at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter for bruk av CO₂ som trykkstøtte for å øke utvinningsgraden på norsk sokkel kan realiseres, og at den miljømessige gevinsten tillegges stor vekt ved slike prosjekter.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen videreføre utredningen av CO₂-injeksjon i olje- og gassfelt på sokkelen, og at den samfunnsøkonomiske og miljømessige gevinsten tillegges stor vekt."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at en helt klar forutsetning for å ta naturgassen i bruk til energiformål og andre formål er at gassen er tilgjengelig. Flertallet mener derfor at det er behov for en utbygging av infrastruktur for transport av gass, og at staten må delta i finansieringen av slik infrastruktur. Flertallet viser til flertallsmerknad i Innst. S. nr. 167 (2002-2003) om innenlands bruk av naturgass mv.:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mener det er nødvendig at staten deltar i finansieringen av infrastruktur. Flertallet vil peke på at investeringsbeslutninger knyttet til slike anlegg må bygge på langsiktige og forutsigbare rammebetingelser."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet mener et statlig infrastrukturetselskap, eller statlige selskaper som allerede eksisterer og som har i oppgave å delta sammen med andre investorer i langsiktige investeringer i infrastruktur for transport av naturgass, er den beste måten staten kan bidra til dette. Selskapet må tilføres en betydelig egenkapital.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener selskapet i første omgang må tilføres 3 mrd. kroner i egenkapital.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener selskapet i første omgang må tilføres egenkapital på 5 mrd. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener Norge må bli et foregangsland i å utvikle teknologi som kan redusere utlippene fra gasskraft. Det er derfor behov for betydelig større innsats på dette området enn hva som er tilfelle i dag. Flertallet støtter at det etableres et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive fram miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering. Flertallet mener derfor at et statlig innovasjonsselskap for miljøvennlig gassteknologi må opprettes snarest.

Flertallet viser videre til at Regjeringen vil legge fram en egen stortingsmelding om satsingen på gasskraft med CO₂-håndtering og opprettingen av et innovasjonsselskap før sommeren.

Flertallet viser i denne sammenheng til budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, og til Stortingets vedtak under behandlingen av Budsjett-innst. S. I (2003-2004):

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget våren 2004 med forslag til hvordan man kan øke bruken av gass innenlands på en miljøvennlig måte. Innovasjonsselskapet i Grenland gis i oppdrag å etablere et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive fram miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering. Det vurderes også en eventuell utvidelse av selskapets virksomhet til å omfatte bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. Selskapet etableres i løpet av 2004. Det må snarest etableres en støtteordning for bygging av pilotanlegg for gasskraftverk med CO₂-håndtering, og partene ber Regjeringen legge fram sak for Stortinget om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det må tilføres kapital slik at satsingen på å utvikle gasskraftverk med CO₂-håndtering kan økes, også hydrogen og petrokjemi.

Disse medlemmer viser til Revidert nasjonalbudsjett 2004, der dette vil bli behandlet nærmere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det aller meste av våre gassressurser i dag blir sendt ut av landet uten at vi får noen videreforedling eller verdiskaping i Norge. Det som er fått til av innenlands bruk av gass både som energikilde og som råstoff ofte er på tross av, i stedet for ved hjelp av, sentrale myndigheter.

Disse medlemmer minner om at Stortinget våren 2000 ba Regjeringen om en helhetlig strategi for bruk av gass i Norge. To regjeringer brukte så to og et halvt år før Stortinget fikk gassmeldingen til behandling høsten 2002. Denne inneholdt imidlertid svært lite konkrete tiltak om økt bruk av gass. Fremskrittspartiet fremmet da et eget dokument 8-forslag om statlig myndighetsansvar for hovedrørledninger for gassdistribusjon, og ville legge inn 5 mrd. kroner som statskapital i et "statnettselskap" for gass, jf. Dokument nr. 8:59

(2002-2003) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg og Per Sandberg.

Disse medlemmer vil også minne om at regjeringspartiene gikk til Sosialistisk Venstreparti under behandlingen av gassmeldingen og inngikk en avtale som medførte en ytterligere utsettelse på minimum to år mht. satsing på bruk av gass innenlands.

Disse medlemmer viser til intervju med Hydros generaldirektør Eivind Reiten i Teknisk Ukeblad nr. 12/2004 der han uttaler blant annet:

"Dessuten er det vanskelig å vite hva politikerne vil. Norge har rotet seg inn i en CO₂-psykose. Usikkerheten knyttet til CO₂-spørsmålet er for stor til at noen tør satse på å utnytte gassen i Norge."

Disse medlemmer mener det snarest må ryddes opp i denne politisk skapte usikkerhet, slik at innehaverne av konsesjonene forhåpentligvis kan foreta en investeringsbeslutning.

Disse medlemmer mener videre at det må åpnes for ytterligere konsesjoner for bygging av gasskraftverk uten CO₂-håndtering. Disse må baseres på BAT, og selvfølgelig kunne påkobles teknologi for CO₂-håndtering, når eller dersom dette skulle bli økonomisk forsvarelig.

Disse medlemmer tar på det sterkeste avstand fra krav til CO₂-håndtering som det politiske flertall er så opptatt av. Det finnes pr. i dag ikke teknologi på dette området som er kommersielt forsvarelig, og det vil heller ikke være slik teknologi tilgjengelig før tidligst om 8-13 år ifølge den ekspertise vi har på området (Sintef/IFE).

Disse medlemmer mener derfor at krav til CO₂-håndtering egentlig er et signal om at man ikke ønsker gasskraft i det hele tatt, eller at man i beste fall skyver avgjørelsen foran seg i ytterligere 8-13 år. Stortingets vedtak om at norske gasskraftverk skal underlegges de samme rammebetingelser som andre innen EØS området, er fortsatt gjeldende, og må etter disse medlemmers mening medføre at myndighetene må dekke eventuelle ekstrakostnader som følge av særnorske utslippskrav.

Disse medlemmer mener at negative politiske signaler, usikkerhet med hensyn til kostnadene med fremtidige utslippskrav, i tillegg til forholdet gasspris/strømpris og manglende infrastruktur, er de viktigste årsaker til at gasskraftverk ikke er bygget i Norge. Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:62 (2003-2004) fra Fremskrittspartiet om en tiltaksplan for bygging av gasskraftverk i Norge, som Stortinget har til behandling, og der de nødvendige politiske grep er foreslått.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en ny gjennomgang av forsyningssikkerheten og kraftbalansen, og fremme forslag om å legge forholdene til rette for en betydelig økning av kraftproduksjon og effekt, basert på følgende:

- Kartlegge kraftpotensialet i tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter, gjennomgå disse på nytt, og fremme ny sak til Stortinget.
- Kartlegge kraftpotensialet ved opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk og fremme forslag til virkemidler som kan realisere dette potensialet.
- Utarbeide skatteinsentiver som stimulerer til økt vannkraftproduksjon.
- Sørge for at det legges til grunn teknologinøytrale virkemidler ved bruk av eventuelle støtteordninger for kraftproduksjon.
- Gi klare forsikringer om at man i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav mht. såkalte klimagasser, enn det man har innen EØS-området, samt åpne for at de gjennomføringsmekanismer som ligger i Kyoto-avtalen skal kunne utnyttes fullt ut.
- Sikre at naturgass gjøres tilgjengelig ved at man ved statlig deltakelse foretar vurderinger, utredninger og finansiering av infrastruktur for naturgass.
- Åpne for tildeling av flere konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på BAT, men uten krav til CO₂-håndtering.
- Styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter, samt sikre Statnett som systemansvarlig nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet, i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.

En egen sak om punktene over legges frem for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader samt Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 167, (2002-2003) fra energi- og miljøkomiteen om innenlandsk bruk av naturgass mv.

For øvrig viser disse medlemmer til at gassforliket mellom Sosialistisk Venstreparti og regjeringspartiene innebar at Regjeringa skal legge fram en stortingsmelding som utreder behovet for infrastrukturtiltak for naturgass i løpet av vårsesjonen 2004, og mener at diskusjonen om innenlandsk bruk av naturgass naturlig hører hjemme i forbindelse med behandlingen av den meldinga.

Vindkraft

Komiteen har merket seg den store interessen det er for å bygge ut vindkraft, og at det foreligger mange planer om vindkraftanlegg.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Stortingets vedtak om at det innen 2010 skal produseres 3 TWh fra vindkraft. Utbyggingen av vindkraft er avhengig av økonomiske støtteordninger for at det skal være mulig å bygge ut. Flertallet mener et pliktig grønt sertifikatmarked for ny fornybar energi vil være et viktig virkemiddel for økt utbygging av vindkraft.

Komiteen har merket seg at det til enkelte vindkraftprosjekt er konflikter i forhold til Forsvaret, i forhold til fugleliv, turisme, friluftsliv, i forhold til naturinngrep og andre miljøhensyn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, har også merket seg at kraftproduksjon fra vind kan medføre store investeringer i overføringsnettet dersom det bygges ut for mye vindkraft i enkelte deler av landet. Flertallet mener at hensyn som her er nevnt også må vurderes nøye ved utbyggingen av vindkraft.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil i tillegg påpeke at kraft fra vindmøller er en svært ustabil kraftforsyning, og at dette vil gi store utfordringer for systemoperatør. I tillegg til at vindkraften i norsk målestokk vil gi marginale kraftmengder, må vi i tillegg huske på at denne kraftproduksjonen ikke er lønnsom uten støttetiltak.

Disse medlemmer er motstandere av at kraftproduksjon skal subsidieres, men vil likevel hevde at dersom man skal bruke midler på dette må det legges teknologinøytralitet til grunn, slik at midlene brukes der de kaster mest av seg i form av økt produksjon.

Disse medlemmer viser for øvrig til forslag fra Fremskrittspartiet høsten 2003 om teknologinøytrale støtteordninger for økt vannkraftproduksjon, som ble nedstemt av de øvrige partier.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at Norge bør sette seg et mål om å produsere 5 TWh vindkraft årlig innen 2010. Det er på høyde med andelen vindkraft Danmark har av sin totalproduksjon i dag, og vindforholdene i Norge er faktisk enda bedre. NVE har gitt konsesjon til vindkraftanlegg med en samlet produksjonskapasitet på ca. 1,8 TWh/år, og det er forhåndsmeldt prosjekter med en samlet produksjonskapasitet på over 5 TWh/år. Norge er et langstrakt land med mye vind. I Norge har vi bygd ut godt under 1 TWh vindkraft i dag. Regjeringens målsetting er å bygge ut 3 TWh innen 2010. Disse medlemmer påpeker at i forhold til søknadsmassen, behovet og ikke minst potensialet er dette en alt for lav målsetning. Det teknisk-teoretiske potensialet i Norge er utrolige 1 400 TWh/år, mens et realistisk utbyggingsnivå kan de neste tiårene være flere titalls TWh, når man har tatt de nødvendige hensyn til miljø, infrastruktur, lokale kraftbehov og nett- og anleggskostnader.

Flaskehalser i overføringsnettet kan bli en utfordring for utbygging av vindkraft i Norge. I Finnmark finnes det pr. i dag kun overføringskapasitet for 2-3 vindkraftparker. I tillegg har flere vindkraftutbygginger vist seg å være kontroversielle, med innsigelser fra Direktoratet for Naturforvaltning, Forsvaret og Riksantikvaren, samt protester fra naturvernorganisasjonene. Disse medlemmer mener dette viser behovet for en helhetlig plan for utbygging av vindkraft i Norge, som blant annet skal ha til formål å legge føringer på videre forsterkning av sentralnettet. Planprosessen må imidlertid

ikke være til hinder for fortløpende behandling av enkeltkonsesjoner.

Disse medlemmer foreslår derfor:

"Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en helhetlig plan for utbygging av vindkraft i Norge. Planarbeidet skal ikke være til hinder for fortløpende behandling av enkeltkonsesjoner. Planen skal konkretisere hvordan man vil nå et mål om 5 TWh vindkraft innen år 2010."

Overføringsnettet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at Norge er en del av et nordisk kraftmarked og at vi de senere år har vært avhengig av å importere kraft. Gode overføringsforbindelser med de andre landene i dette markedet er derfor helt nødvendig og bidrar til en effektiv utnyttelse av kraftressursene i Norden.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, ser at et styrket nordisk samarbeid på dette området er sentralt for en videreutvikling av markedet, og har merket seg initiativet fra de nordiske energiministrene om å utrede om det kan være hensiktsmessig med en eller annen form for mer forpliktende samarbeid mellom sentralnettselskapene i Norden. Dette flertallet mener det kan være både fordeler og ulemper med et felles sentralnettselskap. Derfor er det nødvendig at alle sider utredes nøye, og det vises i denne sammenheng til at rammebetingelsene, oppbyggingen og eierstrukturene for sentralnettene er ulike.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser behovet for å bygge ut forbindelsene mellom de nordiske landene, slik det foreligger planer om. Men disse medlemmer ønsker ikke en utvikling i retning av et felles nordisk nettselskap. Dette er uhenksmessig av flere årsaker. For det første er reguleringsregimene i Norden forskjellige, og vi har ingen felles regulatorisk myndighet. Dette vil gjøre politisk styring av et slikt gigantselskap vanskelig, om ikke umulig, å styre. For det andre vil et felles nordisk nettselskap fokusere sentrale deler av de nordiske landene. Disse medlemmer frykter at behov for utbygging og forbedring i mindre tett befolkede områder dermed vil bli skadelidende. For det tredje vil opprettelsen av et felles nordisk nettselskap sannsynligvis innebære en sentralisering av virksomheten, slik vi har sett store nordiske nettselskaper gjøre de senere årene. Dermed forsvinner lokalkjennskap og kompetanse, beredskapen svekkes og tiden for å gjenopprette strømforsyningen ved utfall blir forlenget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det nordiske kraftmarkedet har et svært stort innslag av vannkraft. Markedet er derfor svært sårbart for ned-

børssvikt. Vinteren 2002/2003 viste dette, da det ble importert betydelige mengder kraft fra for eksempel Tyskland, Polen og Russland. En bør derfor vurdere nye løsninger for eventuelt å se hvordan en kan knytte det nordiske markedet sterkere til andre deler av Europa. Utvekslingskapasitet er for Norges del langt mindre enn andre land i våre deler av markedet som det er naturlig å sammenligne oss med. Dette gjør det krevende å kunne utligne de betydelige variasjonene i kraftproduksjon i våte og tørre år. Flertallet har merket seg at Regjeringen ikke ga konsesjon til å bygge en kabel mellom England og Norge. Flertallet har også merket seg at Statnett har planer som om å bygge en kabel mellom Norge og Nederland til vurdering.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til de problemer det har vært med forsyningssikkerheten internasjonalt den siste tiden, bl.a. på grunn av manglende vedlikehold og tilsyn. Mørkleggingen av New York, London, Nord-Italia og ved Øresund viser at det ikke må gambles med forsyningssikkerheten.

Dette flertallet viser til at Regjeringen i liten grad har omtalt kraftsystemets robusthet i forhold til system- og driftsfeil. Dette flertallet viser til flere store driftsforstyrrelser i ulike land, som førte til at strømmen ble borte over store områder i flere timer. Slike driftsforstyrrelser er svært uheldig, og kan i verste fall ramme liv og helse. I Norge har det historisk sett vært mange driftsforstyrrelser, men de har vært relativt små og har hatt små konsekvenser. I vinter opplevde vi imidlertid at store deler av Rogaland og Hordaland - inkl. Bergen - ble mørklagt etter utfall.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det internasjonalt de senere årene har vært økende oppmerksomhet på sikkerheten i elektrisitetsforsyningen. En sentral problemstilling i denne forbindelse har vært knyttet til omfattende, men relativt kortvarige avbrudd i strømforsyningen. Disse medlemmer viser til at allerede i innledningen til St.meld. nr. 18 (2003-2004) avgrenses meldingen til å drøfte sårbarheten for svikt i nedbøren i et vannkraftdominert kraftsystem, og at meldingen derfor ikke tar opp politikken for å redusere faren for denne typen strømavbrudd.

Disse medlemmer vil imidlertid peke på at dette er et viktig område som myndighetene har fokus på.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener en av de største svakhetene ved denne meldingen er at den ikke omhandler nettet, ut over å starte en prosess mot et felles nordisk nettselskap. Kundene i Norge og andre sentral-/vesteuropeiske land har opplevd omfattende utkoblinger de siste årene, ikke som følge av mangel på kraft, men som følge av svakheter ved nettet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringen endrer sin utbyttepolitikk vedrørende Statnett SF ved at utbyttet for andre året på rad er økt fra 50 til 90 pst., og at dette svekker lånemarkedets tillit og øker Statnetts finansieringskostnader. Stortinget har tidligere slått fast at det er viktig at statsforetakene har stabile og forutsigbare rammevilkår, og disse medlemmer kan ikke se at Regjeringens politikk er i samsvar med dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at vi i flere år i Norge har økt utnyttelsen av eksisterende nett uten store investeringer. Dette er blant annet et resultat av inntektssystemet for nettselskapene, som har lagt opp til en betydelig effektivisering av virksomhetene. For å unngå en økende risiko for slike store utfall i Norge de kommende årene, har bl.a. Statnett understreket betydningen av at innteksreguleringen av nettvirksomheten i større grad må oppmuntre selskapene til å prioritere forsyningssikkerheten.

Disse medlemmer mener reguleringen i større grad må ta hensyn til at nettvirksomheten nå står overfor store nyinvesteringer i enkelte regioner. Generelle effektiviseringskrav, som har vært stilt overfor alle nettselskap i mange år, bør ikke videreføres. Derimot bør det vurderes å belønne effektive selskaper, for eksempel ved at gevinst oppnådd ved kostnadsreduksjoner kan beholdes i selskapet under forutsetning av at midlene investeres i virksomheten.

Disse medlemmer vil i tillegg understreke betydningen av at regulering av monopoldelen (nettet) må innbefatte pålegg om at selskapene må ha ansatt nødvendig personell for å sikre forsvarlig drift og vedlikehold av nettet.

Disse medlemmer er opptatt av at staten skal opptre som en ansvarlig eier, og legger derfor til grunn at det etableres og praktiseres en langsiktig utbyttepolitikk for Statnett fra og med regnskapsåret 2004.

Disse medlemmer mener at dersom foretaket skal kunne legge opp en finansiell strategi innenfor rimelig langsiktige rammer, er det viktig at det utbyttet eier tar ut er stabilt, forutsigbart og på et nivå som er vanlig i næringslivet for øvrig. Det er videre viktig at staten i sin utbyttepolitikk legger til rette for gode insentiver til effektiv drift og bidrar til motivasjon blant Statnetts ansatte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2003-2004), hvor det heter følgende:

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet legger vekt på at det skal praktiseres en utbyttepolitikk for Statnett SF som ivaretar hensynet til Statnetts investeringsnivå fremover, insentiver til effektiv drift og forholdet til Statnetts brukere."

Systemansvaret

Komiteen mener det er av stor betydning at ansvarsvarsområdene mellom systemansvarlige, rasjoneringsmyndighetene og departementet er klare. Spesielt er dette viktig i situasjoner med knapphet på kraft. Komiteen har merket seg at Regjeringen legger opp til at Statnett nå skal kunne vurdere å ta i bruk nye virkemidler ved utøvelsen av systemansvaret, og at Statnett derved får et utvidet ansvar. Komiteen støtter dette og viser til Statnetts ansvar for å vurdere behovet for reservekraft.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at slik kraft kan være fra mobile gasskraftverk. Flertallet vil understreke viktigheten av at slike kraftverk kan installeres raskt, og at saksbehandlingen hos de aktuelle myndigheter ikke forsinkes tilførsel av ny kraft i en anstrengt situasjon.

Komiteen anbefaler at det blir lagt til rette for å kunne bruke utnyttet kapasitet ved eksisterende vannkraftverk som tørrårssikring. Dette kan bidra positivt i en knapphetssituasjon. For eksempel kan systemansvarlige gjøre en avtale med kraftverk med flerårsmagasiner som bidrar til å øke den installerte effekten i kraftverket, og at denne økte kapasiteten holdes som en reserve for systemansvarlige i en svært anstrengt kraftsituasjon. Komiteen viser til at det for eksempel ved Svartisen kraftverk finnes en utnyttet magasinkapasitet. Det bør derfor gjennomføres en gjennomgang av dette og andre mulige prosjekter som kan være samfunnsøkonomisk lønnsomme og som kan gjennomføres uten miljømessige negative inngrep.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at denne nye rollen og det utvidede ansvaret til Statnett krever en bred og helhetlig gjennomgang av hvordan systemansvaret best skal utøves. Dette må Stortinget ta stilling til etter en grundigere gjennomgang. I tillegg til ansvarsmessige og organisatoriske vurderinger er det en rekke tenkelige strategier for hvordan behovet for reservekraft kan oppfylles. Det er i det norske systemet allerede et vel fungerende marked for utkoblingskontrakter som kan videreutvikles, dette såkalte negawatt-markedet bør være et hovedbein i Statnetts arbeid for å skape fleksibilitet i kraftforsyningen. Dette markedet bidrar også til å redusere behovet for større overføringskapasitet i systemet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er et stort potensial i å øke momentaneffekten i systemet ved å installere større eller ekstra turbiner i eksisterende vannkraftanlegg, som eksemplifisert i Dokument nr. 8:65 (2003-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Inger S. Enger og Hallgeir H. Langeland. Dette bør vurderes som en investeringsmulighet for Statnett for å ha tilgjengelig reservekraft. Det

finnes i næringslivet og offentlige institusjoner en stor mengde back-up-anlegg som, uten å redusere deres primære beredskapsfunksjon, også kan trekkes inn som reservekraftanlegg på samme måte som de skisserte mobile gasskraftverkene. Det er sannsynlig at å inngå leveringskontrakter med eierne av disse for kortere perioder med behov for reservekraft, vil være vesentlig billigere enn å investere i mobile gasskraftverk som sjelden vil bli brukt. Sist, men ikke minst, bør det vurderes om Statnetts ansvar også kan oppfylles ved å bidra til å realisere strategisk viktige, men ikke bedriftsøkonomisk lønnsomme, vannkraftproduksjonsprosjekter. Slike bidrag må fra Statnetts side vurderes opp mot alternative kostnader ved å sikre reservekapasitet. Det finnes for eksempel en rekke opprustings- og utvidelsesprosjekter i denne kategorien som vil ha små miljøkonsekvenser.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan Statnetts systemansvar skal utføres. Meldingen skal inneholde vurderinger av bruk av negawatt-markedet, bidrag for økt momentaneffekt, leveranser fra eksisterende back-up-anlegg og bidrag til strategisk viktige vannkraftproduksjonsprosjekter."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg forslag nr. 1 i Dokument nr. 8:65 (2003-2004) om å bedre forsyningssikkerheten gjennom mer samfunnsøkonomisk optimal tørrårssikring ved å endre strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet og disponering av flerårsmagasiner. Det er samtidig en viktig presisering at selv om Statnett har ansvar for å sikre momentan balanse til enhver tid - også fremover i sesongen, har ikke Statnett som systemansvarlig et overordnet ansvar for at kraftmarkedet fungerer effektivt.

Komiteen vil understreke viktigheten av at sentralnettet drives sikkert og effektivt, og at Statnett har retningslinjer som ivaretar en sikker og robust kraftoverføring. Komiteen har merket seg behovet for å utbedre overføringsnettet og at det flere steder er såkalte "flaskehalser" i sentralnettet. Det er viktig at disse får særskilt oppmerksomhet.

Det er etter komiteens mening viktig at det ved lokalisering av ny kraftproduksjon tas hensyn til både overføringskostnader og forsyningssikkerhet. Overføring av store mengder kraft over lange avstander vil isolert sett kunne bidra til å gjøre Norge mer sårbart overfor feil i overføringsnettet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at vi, dersom vi ikke øker den innenlandske kraftproduksjonen, i økende grad vil gjøre oss avhengig av import. Dette vil også øke sårbarheten. Flertallet mener det er

avgjørende for kraftforsyningen at produksjonskapasiteten økes og at overføringsnettene er sikkert og har en god standard.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Statnett er pålagt å investere etter samfunnsøkonomiske kriterier og legger til grunn at en benytter et nordisk perspektiv ved investeringer i overføringsnettet.

Forbruksreducerende tiltak

Komiteen mener det ligger et betydelig potensial i å bruke energi mer effektivt. Ikke minst i offentlige bygg og i industrien er det mye å spare. Komiteen er kjent med at Prosessindustriens Landsforening har kommet fram til at det er mulig å sette i verk bedriftsøkonomisk lønnsomme tiltak som vil redusere forbruket med 2,5 TWh i deres medlemsbedrifter, og at det vil være et ytterligere potensial med støtte fra Enova. Komiteen er kjent med at PIL og Enova samarbeider om den videre oppfølgingen av dette arbeidet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det fortsatt er behov for å kartlegge og gjennomføre energisparende tiltak. Spesielt bør det ligge til rette for å spare energi i næringsbygg og offentlige bygg. Men flertallet vil også fremheve viktigheten av at privathusholdningene bruker strømmen mest mulig effektivt. Flertallet viser i denne sammenheng til mulighetene som ligger i toveiskommunikasjon, der forbrukerne for eksempel gis anledning til å ha et "smartere" strømforbruk og som kan gi forbrukerne en bedre oversikt over strømforbruket. Dette vil bidra til mer bevisste forbrukere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har selvsagt ingen innvendinger mot at bedrifter og husholdninger bruker energien på en mest mulig effektiv måte. Disse medlemmer viser til at norske husholdninger er på linje med våre nordiske naboer hva gjelder energibruk, og justert etter boligstørrelse og klima, så kommer norske husholdninger godt ut. Det er derfor viktig at man politisk tar hensyn til kostnader ved eventuelle ENØK-tiltak, og ikke bruker en krone for å spare 50 øre, slik vi har sett eksempler på.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at mange små tiltak kan medføre betydelig energisparing. Et slikt eksempel er å innføre en maksimumsstandard på 1 watt stand-by-power for elektrisk utstyr som PC-er, faks, videospillere, kopimaskiner og mikrobølgeovner. I mange land skriver så mye som 5 pst. av det totale energiforbruket seg fra elektrisk utstyr i stand-by-modus.

Disse medlemmer vil vise til at stand-by-funksjonen på norske TV-er forbruker mer enn 0,3 TWh i dag. Dersom vi i tillegg tar med PC-er, stereoanlegg og annet elektronisk utstyr, er forbruket antakelig nærmere 0,7 TWh (Bellona). Det må derfor settes krav til hva stand-by-funksjonen maksimalt kan forbruke av

energimengden ved vanlig drift. I dag er forbruket i mange apparater det samme enten det står på stand-by eller er i fullt bruk.

Eksempelvis har man i USA en slik føderal innkjøpspolitikk, med krav om 1 watt maksimumsstandard for mange ulike elektriske produkter, noe man regner med sparer skattebetalingene for utgifter i størrelsesorden 300 mill. US dollar i året.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å iverksette tiltak med sikte på å gjøre 1 watt til maksimumsstandard for "stand-by-power" for elektriske produkter."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til olje- og energiministerens brev til komiteen med kommentarer til Dokument. nr. 8:53 (2002-2003), angående å stille krav til energieffektivitet, hvor det blant annet heter:

"Når det gjelder regelverket som stiller krav til energieffektivitet, arbeides det i EU-kommisjonen med et rammedirektiv for krav til "eco design" av sluttbruker-teknologier. Med "eco design" forstås "the systematic integration of environmental aspects into product design with the aim to reduce the overall environmental impact of the product throughout its whole life cycle." Virkeområdet er med andre ord svært vidt, og det presiseres at kravene til energieffektivitet og de eksisterende direktiv som stiller krav til energieffektivitet vil omfattes av direktivets virkeområde (...)

Gjennom EØS-avtalen vil departementet følge opp og delta aktivt i det videre arbeidet i EU. Norge har liten produksjon av elektrisk utstyr. Det er derfor viktig at vi forplikter oss gjennom internasjonale avtaler til å stille strenge krav til energieffektivitet og energimerking innenfor et større marked som EØS-området. Det nevnte ECO-design direktivet er nå til behandling i Rådet. Eventuelle tiltak med sikte på å gjøre 1 watt til maksimumsstandard for "stand-by-power" for elektriske produkter bør derfor vurderes når det endelig ECO-design direktivet er vedtatt i EU og sees i lys av en eventuell innføring av direktivet i EØS-området."

Økt forbrukerfleksibilitet

Komiteen mener at økt forbrukerfleksibilitet styrker forbrukernes rettigheter og bidrar til at markedet fungerer bedre.

Etter komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mening bør kraftleverandørene fortsatt kunne utforme ulike produkter og pristilbud som gjør at hver enkelt forbruker kan kjøpe kraft på billigst mulig måte tilpasset sitt forbruksmønster.

Komiteen viser til at det samtidig er en utfordring å utforme produktene slik at de er oversiktlige og at kundene lett kan orientere seg i markedet. Komiteen viser til at bare en liten del av forbrukerne har valgt fastprisavtaler på strøm.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener dette kan være en god måte å sikre seg mot svingningene i kraftmarkedet og

høye priser. En modell der noe av strømmen kan kjøpes til fast pris og en overskytende del til variabel kan være et annet alternativ.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg forslag nr. 2 i Dokument nr. 8:65 (2003-2004) om endringer i kontraktstypene og leveringsforpliktelser til norske privatforbrukere.

Komiteen støtter Regjeringens forslag om at tiden for skifte av strømleverandør reduseres fra tre til to uker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil likevel peke på at kontraktstyper i seg selv ikke bidrar til å bedre forsyningssikkerheten og at slike endringer i hovedsak må innrettes slik at forbrukerne unngår høye strømutgifter ved svingninger i kraftmarkedet.

Komiteen har merket seg at Regjeringen har bedt NVE utrede nærmere et pålegg om felles fakturering uavhengig av hvilke kraftleverandør kunden har. Dette vil føre til etterskuddsfakturering for alle. Komiteen er positiv til at dette utredes.

Komiteen viser til at kraftleverandørene som kun fakturerer kraftleveranser, og derfor ikke reguleres etter NVEs forskrifter, allerede står fritt til å fakturere månedlig. Komiteen viser til at med virkning fra 1. oktober 2004 vil forskriften åpne for at NVE kan ilegge pålegg om endringer i avlesnings- og faktureringsrutinene i anstrengte situasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil be Regjeringen legge til rette for at kraftselskapene kan ha anledning til å ha månedlige etterskuddsvisе faktureringer basert på stipulert forbruk kombinert med kvartalsvis avregning, slik at forbrukerne kan fordele strømutgiftene mer utover i tid, men hvor målet er automatisk måling av reelt forbruk. En slik anledning for selskapene må gjøres generell og ikke bare gjelde i anstrengte situasjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at mange forbrukere kan oppfatte månedlige faktureringer som dyrt og unødvendig. Disse medlemmer mener at nettselskapene bør informere husholdningene om alternative faktureringsrutiner, slik at husholdningene om ønskelig kan få fordelt strømutgiftene mer utover i tid. Disse medlemmer viser til at dersom nettselskapene foretar månedlig avlesning, kan de i henhold til dagens regelverk velge å fakturere månedlig. Dersom nettselskapene kun har kvartalsvis avlesning kan de, på initiativ fra husholdningen, foreta månedlig fakturering etter nærmere avtale med husholdningen. Det

ovennevnte gjelder også for selskaper som fellesfakturerer nettsjenester og elektrisk energi.

Komiteen mener det er behov for satsing på utbygging av toveiskommunikasjon, og fjernavlesing i strømmettet. Dette vil ha mange fordeler. I tillegg til å være arbeidssparende for strømkundene, vil også utstyret som gjør det mulig å fjernavlese forbruket gjøre det enklere å innføre ulike modeller for differensiert prising av strøm. Toveiskommunikasjon gir også muligheter for å redusere effekttoppene. Eksempelvis kan nettselskapene koble ut varmtvannsberedere som alternativ til mørklegging ved unormalt høye effekttopper. I tillegg kan en slik styring av effekttoppene spare nettselskapene for kostnader til investeringer i forsterkning av nettet. Komiteen er kjent med at Regjeringen avventer EBL og NVEs samarbeidsprosjekt om toveiskommunikasjon, som avsluttes sommeren 2004.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på faren for betydelige feilinvesteringer og mener at vi må se resultatene av det pågående forsøksprosjektet og evaluere disse før man eventuelt går videre med å tilby toveiskommunikasjon til alle forbrukere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er kjent med at man i andre land i større grad har tatt i bruk toveiskommunikasjon og mener at alle landets forbrukere bør få tilbud om dette så snart som mulig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at det nasjonale utvalget som ble nedsatt som en følge av forslaget som Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sto sammen om i Revidert nasjonalbudsjett for 2003 (NOU 2004:8 Differensiert el-avgift for husholdninger), ikke anbefaler at det innføres en differensiert el-avgift for husholdningene, selv om en slik differensiering både reduserer el-forbruket og bidrar til å motvirke uheldige fordelingsvirkninger av en proporsjonal avgiftsøkning. Disse medlemmer vil be om at saken forelegges Stortinget til behandling så raskt som mulig.

Kraftforedlende industri

Komiteen viser til at den kraftforedlende industrien i Norge er en av de viktigste næringene i landet. Denne industrien sysselsetter i dag om lag 22 000 mennesker, og er en svært viktig næring for distriktene og for mange underleverandører. Tilgang på nok kraft til konkurransedyktige priser har vært avgjørende for denne utviklingen.

Komiteen mener det må være et mål at Norge klarer å opprettholde aktiviteten i den kraftforedlende industrien, og at man derfor ikke kan ta høyde for at kraftbalansen blir bedret av at det vil bli nedlegginger i denne i industrien.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i de nærmeste 3 åra, i perioden fra 2004 til 2007, utløper industrikontrakter for ca. 10 TWh i kraftforedlende industri. I 2011 vil industrikraftkontrakter for 19,1 TWh være utløpt. Dette kan medføre betydelig økte utgifter for industrien med påfølgende svekket konkurranseevne.

Flertallet mener Regjeringen må ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser med klare energieffektiviseringsmål og som er innenfor EØS-regelverket.

Flertallet vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser og med klare energieffektiviseringsmål innenfor EØS-regelverket."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at kraftforedlende industri har konkurransedyktige rammevilkår. Begrensninger på tilbudssiden i form av liten tilgang på elektrisk kraft og dermed høye kraftpriser i det nordiske kraftmarkedet gir særlige utfordringer for denne industrien som er helt avhengig av tilgang på rimelig kraft. I dag er det utviklingen i markedet som bestemmer kraftprisen også for store deler av denne industrien. Hensynet til denne industriens konkurransedyktighet tilsier derfor at vi må tilstrebe en bedre forsyningssituasjon for elektrisk kraft enn vi har i dag.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at industrien i dag har om lag 19 TWh i myndighetsbestemte kraftkontrakter, hovedsakelig med Statkraft som leverandør. Kontraktene løper i perioden fram til 2011, men det faller fra noe volum hvert år. De eldste kontraktene inngått for 40 til 50 år siden har priser som i dag er gunstig sammenlignet med prisene i kraftmarkedet. Disse medlemmer viser til at ulike regjeringer har lagt frem forslag for å bedre krafttilgangen til industrien.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at som følge av EØS-avtalen kan ikke myndighetene pålegge Statkraft å tilby industrien nye kraftkontrakter til priser under nivå med markedet. Nye kraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår er derfor ikke aktuelt.

Mange av bedriftene har inngått langsiktige avtaler om kraftlevering i markedet. Kraftintensiv industri har lang brukstid, store kraftvolumer og tar ut prisen på høyt spenningsnivå. Det medvirker til at disse bedriftene kan oppnå lavere kraftpriser enn andre kraftforbrukere, noe som kan gi et positivt grunnlag for videre kraftbasert industrivirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er mulig for Norge å sikre industrien kraft til mer forutsigbare priser, samtidig som vi styrker forsyningssikkerheten, og viser til at Prosessindustriens Landsforening (ref. www.pil.no) mener de aktuelle løsninger vil kunne finne sin endelige utforming innenfor EØS-avtalen. Dette krever at det i Norge startes en prosess sammen med industrien for å finne frem til løsninger som både er robuste i forhold til EØS-avtalen og industriens behov for å kunne konkurrere i et globalt marked. For den kraftforedlende industrien er kostnader knyttet til kraft en dominerende kostnadsfaktor. Mange konkurranter i Europa er i dag sikret krafttilgang til langt gunstigere priser enn det som til nå har vært utsiktene for norsk industri.

Disse medlemmer understreker at det ikke er snakk om subsidier, men at Norge utnytter den fleksibiliteten som finnes i regelverket i EU/EØS. Bidrar industrien med en såkalt Tjeneste av Allmenn Økonomisk Betydning ("Service and general economic interest") - i dette tilfellet økt forsyningssikring - er det mulig å etablere et regime som også ivaretar de konkurransemessige behov.

Disse medlemmer mener Regjeringen må komme tilbake til den konkrete utformingen av et nytt regelverk i samarbeid med industrien. Det er viktig med åpenhet i forhold til ESA og at alle ordninger notifiseres i henhold til EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at den styringsmuligheten vi sitter igjen med i dag, er gjennom eierskap, blant annet av Statkraft.

Det er to måter å redusere energikostnadene til industrien på: Enten gjennom redusert kraftpris, en mulighet stortingsflertallet har bidratt til å fjerne. Den andre muligheten er gjennom redusert energiforbruk. ENØK-potensialet i Norge er på 20 TWh. Baksiden av billig kraft-medaljen var at bedriftene ikke har satset tilstrekkelig på å spare energi. PIL og Enova har kartlagt energieffektiviseringspotensialet for kraftkrevende industri til 5,3 TWh. I tillegg kan 1 TWh spillvarme gjenvinnes.

Disse medlemmer vil peke på at den opplagte løsningen er å sørge for at Statkraft får nødvendig armslag samt pålegg om å jobbe med energieffektivisering inn mot norsk industri. Dette forutsetter i så fall at vi beholder 100 pst. statlig eierskap i Statkraft.

Disse medlemmer viser til at norsk kraftkrevende industri ble bygd opp ved hjelp av tilgang på billig, subsidiert kraft, hvor Statkraft var myndighetenes fremste instrument. Den nye energiloven på begynnelsen av 1990-tallet innebar en omlegging til et markedsbasert kraftsystem. I tillegg har inngåelsen av EØS-avtalen svekket våre muligheter til å opprettholde industriarbeidsplasser gjennom ordninger som sikrer kraftkrevende industri lave energipriser. Som en konsekvens av stortingsflertallets beslutninger foregår det nå en avtrapping av de langsiktige kraftkontraktene, samtidig som det er uklarhet rundt Statkrafts videre rolle.

Energiloven

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det vil være fornuftig med en grundig gjennomgang av energiloven for å se om den har virket etter intensjonene, eller om det er behov for forbedringer på enkelte punkt.

Flertallet viser til at olje- og energiminister Einar Steensnæs vinteren 2002/2003 varslet en grundig gjennomgang av energiloven knyttet til energisikkerhet og energiforsyning. Flertallet kan ikke se at Regjeringen i St.meld. nr. 18 (2003-2004) har foretatt en slik grundig gjennomgang av energiloven.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at departementet i forbindelse med St.meld. nr. 18 (2003-2004) har foretatt en grundig og bred evaluering av dagens organisering av kraftmarkedet for å se om kraftmarkedet, og dermed energiloven og andre relevante lover, virker etter intensjonene. Disse medlemmer viser til at en på grunnlag av dette ikke har funnet behov for ytterligere gjennomgang av energiloven utover en forbedring på enkelte punkter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven, spesielt når det gjelder oppdeckningsplikten og forsyningssikkerheten, og komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en bred gjennomgang av energiloven, og i en stortingsmelding foreslå de nødvendige endringer for å inkludere miljøformål i loven og få bedre styring med svingningene i energiprisen. Loven skal revideres for å legge til rette for å redusere avhengigheten til elektrisitet til oppvarming, bedre konkurransekraften til nye fornybare energibærere, øke mulighetene for bærekraftig energiplanlegging og -omlegging, bedre forsyningssikkerhet for elektrisitet, redusere markedseksposeringen for private forbrukere, og å få kontroll over de bredere strukturendringene som liberaliseringen har utløst."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at forslagsstillerne av Dokument nr. 8:65 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Inger S. Enger og Hallgeir H. Langeland om å bedre forsyningssikkerheten gjennom mer samfunnsøkonomisk optimal tørrårssikring ved å endre strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet og disponeringen av flerårsmagasiner,

også peker på behovet for en gjennomgang av energiloven på noen punkter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Dokument nr. 8:65 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Inger S. Enger og Hallgeir H. Langeland om å bedre forsyningssikkerheten gjennom mer samfunnsøkonomisk optimal tørrårssikring ved å endre strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet og disponeringen av flerårsmagasiner.

Disse medlemmer vil peke på at mange av de store flerårsmagasinene ble satt opp med en betydelig miljøkostnad for fisk og friluftsområder. Det norske samfunnet har godtatt dette, for å sikre Norge kraft i tørrår. På denne bakgrunn kan det argumenteres for at kraftselskapene ikke kan disponere hele kapasiteten i disse magasinene for å tjene penger, men at de kan pålegges en mer samfunnsøkonomisk optimal forvaltning.

Disse medlemmer vil peke på behovet for å gjennomgå energiloven med hensyn til bedre og mer samfunnsøkonomisk tørrårssikring. Det innebærer en revurdering av manøvreringsreglementene for flerårsmagasinene. Dette er bestemmelsene om fylling og tapping av reguleringsmagasiner, og disse bør gjennomgås både individuelt ut fra ressursutnyttelse og miljøhensyn, og samlet sett i forhold til samfunnsnyten ved bedret forsyningssikkerhet og mindre svingninger i markedsprisen. De samfunnsøkonomiske kostnadene ved en eventuell rasjonering bør også legges til grunn for utformingen av regelverket. Det vil blant annet kreve en tallfesting av hvor mye den samfunnsøkonomiske lønnsomheten kan forbedres ved å redusere spekulativ tapping av flerårsmagasiner.

I Norge er de store vannkraftutbyggings tid omme. Men vi er ikke ferdige med driften av vannkraften. Vi står dessuten foran en periode med opprustning og i visse tilfeller utvidelser av gamle anlegg, og konsekvensbetingelser vil bli revidert. Det trengs i den sammenheng en generell gjennomgang av hvilke premisser som skal ligge til grunn for disponeringen av kraftverkene og hvilke tiltak som kan gjennomføres uten miljømessig negative inngrep.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå disponeringen av flerårsmagasiner. Det skal ses på mulighetene for å investere i større installert effekt i flerårsmagasiner, og presenteres forslag om å endre disponeringen av flerårsmagasiner for å bedre forsyningssikkerheten og gi en bedre og mer samfunnsøkonomisk optimal tørrårssikring innenfor miljømessig forsvarlige rammer."

"Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i kontraktstypene og leveringsforpliktelsene til norske privatforbrukere, slik at eksponeringen for prissvingninger på kraftbørsen reduseres og norske produsenters magasintapping tar større hensyn til forsyningssikker-

het og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Vurderingen skal gjøres på bakgrunn av analysen av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet, og forskjellene mellom det norske og svenske sluttbrukermarkedet. Endringene skal være komplementære til andre virkemidler for å bedre forsyningssikkerheten, som satsing på energieffektivisering, omlegging til alternativ oppvarming og nye fornybare energikilder."

Komiteen vil se på slike avtaler som et positivt bidrag til forsyningssikkerheten i anstrengte situasjoner.

Komiteen har videre merket seg at Regjeringen ikke ønsker å endre kravene til minstevannstand i vannkraftmagasinene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser for øvrig til sine merknader samt forslaget som ble fremmet i Innst. S. nr. 113 (2002-2003) fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen og Inger S. Enger, om minstekrav til magasinutfylling i vannkraftverk.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven, spesielt når det gjelder oppdekningsplikten og forsyningssikkerheten, og komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

1. Stortinget ber Regjeringen forskriftsfeste at alle nye bygg over 1000 m² skal bygges ut med vannbåren varme. I dag gjelder dette kun statlige bygg.
2. Stortinget ber Regjeringen innføre en statlig lånegarantiordning for bygging av infrastruktur for vannbåren varme så raskt som mulig.
3. Stortinget ber Regjeringen utarbeide en mer offensiv handlingsplan enn det Regjeringen har lagt fram for trinnsvis konvertering av oppvarming med oljekjeler til oppvarming med nye fornybare energikilder.
4. Stortinget ber Regjeringen legge fram en handlingsplan for industrialisering av bioenergi i Norge.
5. Stortinget ber Regjeringen implementere EUs rådsdirektiv 2003/30/ef og sette i verk en opptrappingsplan for bruk av biodrivstoff.
6. Stortinget ber Regjeringen utvide Den Norske Stats Husbanks støtteordninger for installering av vann- og luftbåren varme.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om å sette i verk tiltak som sørger for utnyttning av energien i vannverk til kraftproduksjon. Slike tiltak kan være teknologikrav og -støtte, tilskuddsordninger, opplysningskampanjer, støtte til forskning og utvikling og inkludering i markedet for grønne el-sertifikater.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge frem det nødvendige lovforslag om innføring av et pliktig norsk-svensk sertifikatmarked så snart som mulig. Alle anlegg med byggestart etter 2004 og som kvalifiserer for det, må kunne omfattes av ordningen.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen foreta en ytterligere forskning i behandlingen av søknader om vannkraftproduksjon, for eksempel mikro- og minikraftverk kan avgjøres av NVE regionalt eller av lokale myndigheter.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen vurdere en lånegarantiordning eller andre finansieringsordninger for utbygging av mikro- og minikraftverk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå disponeringen av flerårsmagasiner. Det skal ses på mulighetene for å investere i større installert effekt i flerårsmagasiner, og presenteres forslag om å endre disponeringen av flerårsmagasiner for å bedre forsyningssikkerheten og gi en bedre og mer samfunnsøkonomisk optimal tørrrassikring innenfor miljømessig forsvarlige rammer.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i kontraktstypene og leveringsforpliktelsene til norske privatforbrukere, slik at eksponeringen for prissvingninger på kraftbørsen reduseres og norske produsenters magasintapping tar større hensyn til forsyningssikkerhet og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Vurderingen skal gjøres på bakgrunn av analysen av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet, og forskjellene mellom det norske og svenske sluttbrukermarkedet. Endringene skal være komplementære til andre virkemidler for å bedre forsyningssikkerheten, som satsing på energieffektivisering, omlegging til alternativ oppvarming og nye fornybare energikilder.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning og sammenligning av rammevilkårene for bygging og drift av gasskraftverk i landene innen EØS-området.

Utredningen skal blant annet fokusere på relevante miljøkrav, prisnivå på råstoff og tilgjengelige økonomiske insentiver. Utredningen fremlegges i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen foreta en ny gjennomgang av forsyningssikkerheten og kraftbalansen, og fremme forslag om å legge forholdene til rette for en betydelig økning av kraftproduksjon og effekt, basert på følgende:

- Kartlegge kraftpotensialet i tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter, gjennomgå disse på nytt, og fremme ny sak til Stortinget.
- Kartlegge kraftpotensialet ved opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk og fremme forslag til virkemidler som kan realisere dette potensialet.
- Utarbeide skatteinsentiver som stimulerer til økt vannkraftproduksjon.
- Sørge for at det legges til grunn teknologinøytrale virkemidler ved bruk av eventuelle støtteordninger for kraftproduksjon.
- Gi klare forsikringer om at man i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav mht. såkalte klimagasser, enn det man har innen EØS-området, samt åpne for at de gjennomføringsmekanismer som ligger i Kyoto-avtalen skal kunne utnyttes fullt ut.
- Sikre at naturgass gjøres tilgjengelig ved at man ved statlig deltagelse foretar vurderinger, utredninger og finansiering av infrastruktur for naturgass.
- Åpne for tildeling av flere konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på BAT, men uten krav til CO₂-håndtering.
- Styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter, samt sikre Statnett som systemansvarlig, nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet, i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.

En egen sak om punktene over legges frem for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av forsyningssikkerheten i det norske kraftsystemet i sin helhet, fra produksjon til sluttbruker. Denne vurderingen skal inneholde evalueringer av følgende tema:

- økonomiske hjelpetiltak som følge av høye strømpriser
- virkningene av energiloven med hensyn til ressursforvaltning, forbrukere og miljø
- el-avgiften som forbruksregulerende og energipolitisk virkemiddel

- overtapping på grunn av strukturen i forbrukermarkedet for elektrisitet
- forsyningssikkerhet med hensyn på linjebrudd
- ny politikk for energiomlegging og effektivisering
- bruken av flerårsmagasiner.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen om å sette av 10 mill. kroner til kompetanseutvikling omkring bioenergi i Revidert nasjonalbudsjett, i form av for eksempel støtte til NoBio, ENOVA, Innovasjon Norge og prosjekter som Energigården og Grønn varme og andre som arbeider for økt bruk av bioenergi.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen innføre støtteordninger som gjør folk mindre avhengig av strøm til oppvarming, lik de som er innført i Sverige. Oppvarming ved hjelp av vannbåren varme, bioenergi, solenergi og varmepumper må kvalifisere til støtteordninger når disse fortrenger oppvarming ved hjelp av strøm eller fossil oppvarming.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en helhetlig plan for utbygging av vindkraft i Norge. Planarbeidet skal ikke være til hinder for fortløpende behandling av enkeltkonsesjoner. Planen skal konkretisere hvordan man vil nå et mål om 5 TWh vindkraft innen år 2010.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen om å sette i verk tiltak med sikte på å gjøre 1 watt til maksimumstandard for "stand-by-power" for elektriske produkter.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en bred gjennomgang av energiloven, og i en stortingsmelding foreslå de nødvendige endringer for å inkludere miljøformål i loven og få bedre styring med svingningene i energiprisen. Loven skal revideres for å legge til rette for å redusere avhengigheten til elektrisitet til oppvarming, bedre konkurransekraften til nye fornybare energibærere, øke mulighetene for bærekraftig energiplanlegging og -omlegging, bedre forsyningssikkerhet for elektrisitet, redusere markedseksposeringen for private forbrukere, og å få kontroll over de bredere strukturendringene som liberaliseringen har utløst.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan Statnetts systemansvar skal utføres. Meldingen skal inneholde vurderinger av bruk av negawatt-markedet, bidrag for økt momentaneffekt, leveranser fra eksisterende back-up-anlegg og bidrag til strategisk viktige vannkraftproduksjonsprosjekter.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

St.meld. nr. 18 (2003-2004) - om forsyningssikkerheten for strøm mv. - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen videreføre utredningen av CO₂-injeksering i olje- og gassfelt på sokkelen, og at den samfunnsøkonomiske og miljømessige gevinsten tillegges stor vekt.

III

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser og med klare effektiviseringsmål innenfor EØS-regelverket.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 14. mai 2004

Bror Yngve Rahm
leder

Sylvia Brustad
ordfører

